

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^e JAARGANG

WOENSDAG 4 MAART 1936

No. 1053

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
WAT HET JONGSTE JAARVERSLAG DER VERZEKERINGS-KAMER ONS LEERT door Prof. Dr. A. O. Holwerda....	162
Merkwaardige oorzaken van prijsstijging door Dr. J. Rubinfeld	163
Orakeltaal door C. Vermey.....	164
Een nieuwe loonstatistiek door Mr. E. W. van Dam van Isselt	165
De tinmarkt in 1935 II (Slot) door Ir. P. Hövig	165
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De economische en financiële spanningen in Frankrijk door Dr. H. Weichmann	167
AANTEEKENINGEN:	
Economische opleving en devaluatie.....	170
INGEZONDEN STUKKEN:	
Buitenlandsch krachtvoeder en de kostprijs der melk door J. Herring met Naschrift door Dr. D. Hoek	170
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.....	171
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.....	172
ONTVANGEN BOEKEN	172
STATISTIEKEN	173—176
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

3 MAART 1936.

De maandswisseling heeft op onze geldmarkt geen invloed uitgeoefend; de stemming is, hoogst rustig gebleven. Gisteren was er een kleine vraag naar geld te bespeuren, hetgeen echter slechts tot uitdrukking is gekomen in een hooger en prolongatiekoers van 1½ pCt. Voor drie-maands-bankaccepten bleef er op 15/16 pCt. ruim geld. Halfjaars schatkistpapier noteert 15/16 pCt., jaars 2 pCt. Call noteerde ¾ à ½ pCt.

* * *

Op de wisselmarkt blijft de stemming bijna angstig apathisch. Er gaat heel weinig om; de politiek schijnt niet den minsten invloed meer uit te oefenen. Koersschommelingen waren slechts van beperkten omvang. De Dollar is een weinig verder teruggelopen en op 1.457/16 aangeland, zoodat er weder Amerikaansch goud voor verschepping naar hier in gereedheid kan worden gebracht. Ponden kwamen van 7.27% op 7.26%. De \$/£ koers werd op ongeveer 4.99½ gehouden. De Fransche Franc schommelde rond de 9.72%. Belga's bleven nog steeds ongeveer 24.81. Zwitsersche Francs 48.10. Marken 59.16. Er was — en wel speciaal voor Zwitsersche rekening — vraag naar Registermarken, waardoor de prijs opliep. Canadeesche Dollars 1.45½. Yen 42¼.

Op de termijnmarkt zijn de omzetten eveneens zeer ingekrompen. In de marges is tegen verleden week geen wijziging gekomen.

De goudprijzen zijn uiteindelijk iets teruggelopen. In het midden der week was er voor baren een kleine stijging te constateeren, toen er hier voor Zwitsersche rekening koopers in de markt waren. De slotnoteringen waren f 1.648,75 voor baren, Eagles 2.49½, Sovereigns 12.25½, Gouden Tientjes 10.12½. Marken bankpapier 40¾, Marken zilver 45½.

WAT HET JONGSTE JAARVERSLAG DER VERZEKERINGSKAMER ONS LEERT.

De Verzekeringskamer houdt, blijkens haar in de laatste dagen van het vorige jaar verschenen jaarverslag over 1934, toezicht over een bedrijf met ruim 4 milliard verzekerd bedrag, ruim 1 milliard beleggingen, rond 200 miljoen jaarlijksche inkomsten aan premie en interest.

Deze miljoenen-cijfers illustreeren beter dan vele woorden de groote beteekenis van het moderne levensverzekeringsbedrijf in de financieele structuur van een land.

Deze positie heeft zij bereikt door onvermoeide, en nog altijd voortdurende, propaganda voor haar wijze van financieele verzorging van anderen en zichzelf. Doch deze propaganda had nooit zóózeer doel kunnen treffen, als niet de hechte financieele positie van dit bedrijf het vertrouwen van het publiek geschaagd had.

Doel van dit artikel is, om aan de hand van dit officieele verslag over het jaar 1934, na te gaan, of dit vertrouwen inderdaad gemotiveerd is. Hierbij zij vooropgesteld, dat het jaar 1935 voor het bedrijf, hoevele kleine moeilijkheden er ook geweest zijn, geen zoo schokkende gebeurtenissen heeft opgeleverd, dat er inmiddels in de positie van het bedrijf eenigerlei omkeer is ingeluid. Alles tezamen genomen, zal de ontwikkeling van het bedrijf in dezelfde lijnen zijn voortgeschreden en zal de positie ultimo 1935 niet zoo heel veel van die van ultimo 1934 kunnen verschillen; de nieuwe jaarcijfers zullen dit t.z.t. ongetwijfeld uitwijzen.

Onder deze omstandigheden heeft het dus zeker zin, al is het dan al 1936, de cijfers per ultimo 1934 nog als maatstaf voor onze beoordeeling te nemen.

* *

Het levensverzekeringsbedrijf heeft een technische en een financieele kant.

Over den technischen kant, dat zijn de problemen van de sterfte, van de wijze van berekening der premie en der z.g. wiskundige reserve e.d., zal hier niet gesproken worden, omdat, hoe belangrijk deze kant van het bedrijf ook is, de ontwikkeling langs lijnen van geleidelijkheid gaat, en nieuwe denkbeelden of veranderde inzichten hier de laatste jaren niet te boeken vallen.

Belangrijker voor den general reader zijn momenteel de financieele problemen.

Als index voor de financieele positie van het bedrijf zij allereerst genoemd, dat men over een 80 miljoen zichtbare extra-reserves beschikt (naast rond 30 miljoen geplaatst aandeelen- of waarborgkapitaal) en dat er een jaarlijksche winstcapaciteit is van rond 20 miljoen. Beide cijfers eischen echter nadere toelichting, wil men de beteekenis daarvan in een juist licht zien.

Een winst van 20 miljoen schijnt een groot bedrag, maar: het is bijv. maar 2 pCt. van het 1 mil-

liard bedragende vermogen. En bovendien: het is een *bruto*-winstcijfer.

Men is in het levensverzekeringsbedrijf gewend om de kapitaalverliezen der beleggingen (koersverliezen op effecten en de laatste jaren ook enkele verliezen op de hypotheeken) uit de extra-reserves af te schrijven, om deze daarna weer uit de winst te doteeren. Daar nu eenmaal verliezen op beleggingen onvermijdelijk zijn, want bezit brengt risico mede en risico moet betaald worden, is het brutowinstcijfer, dat met deze noodzakelijke afschrijvingen geen rekening houdt, ook geen maatstaf voor de eigenlijke winstcapaciteit van het bedrijf.

Hoe groot nu wél precies de netto-winstcapaciteit is, is niet zoo heel gemakkelijk na te gaan, omdat de kapitaal-verliezen zoo uiterst onregelmatig komen. Men zij o.a. herinnerd aan het jaar 1931, het jaar van den val van het Pond. Alleen in dat jaar moest door de gezamenlijke levensverzekeringmaatschappijen een beleggingsverlies van rond 65 miljoen gedragen worden.

Jaren van koersverlies en koerswinst wisselen elkaar bovendien voortdurend af, waarbij echter de vaste regel geldt: de totale koerswinsten zijn steeds — en niet onaanzienlijk — kleiner dan de koersverliezen; koersverliezen zijn altijd de voorboden van reële verliezen.

Het grootste deel van de bruto-winsten blijft derhalve in het bedrijf; hoeveel dit precies is, vindt men in de jaarverslagen der Verzekeringskamer niet. Wel echter kan men het uiteindelijke resultaat aflezen: wat zichtbare waarborgen betreft, staat het bedrijf wederom op het peil van het jaar 1930, dat is het jaar vóór den val van het Pond, vóórdat dus door het bedrijf crisis-verliezen waren geleden. De extra-reserves, toen 73 miljoen, bedragen thans wederom 80 miljoen.

Daarbij zijn in de methode van waardeering van actief en passief geen essentiële verschuivingen waar te nemen; grosso modo maken de levensverzekeraars hun balans nu nog net zoo op, als zij dat al reeds altijd deden.

Zulk een conservatisme past een bedrijf, dat op zoo langen termijn werkt als de levensverzekering doet. Het is deze stabiliteit, welke vertrouwen wekt.

* *

Dat neemt niet weg, dat kleine verschuivingen in de financieele structuur zeker zijn waar te nemen.

Daartoe nemen wij allereerst het onderstaande staatsje op.

In volgorde van belangrijkheid komen: hypotheeken, effecten, leeningen op schuldbekentenis.

Ten eerste: de hypotheeken. Landhypotheeken nemen absoluut en relatief af; huizen-hypotheeken nemen absoluut tot en met 1934 toe, relatief echter niet meer. Het jaar 1935 zal ongetwijfeld een verdere vermindering doen zien en geen wonder: de Regeering heeft kans gezien op hypotheek-gebied zooveel onrust en onzekerheid te zaaien, dat de hypotheek-markt vooralsnog volkomen gedesorganiseerd is.

Beleggingen aller levensverzekeringmaatschappijen.

	In duizenden guldens				In procenten			
	1931	1932	1933	1934	1931	1932	1933	1934
Landerijenbezit	4.632	4.756	5.671	6.337	0,58	0,54	0,61	0,62
Gebouwenbezit	31.697	31.360	34.150	36.906	3,97	3,55	3,65	3,63
Landerijhypotheeken	79.925	79.643	77.150	73.296	10,02	9,02	8,24	7,22
Huizenhypotheeken	289.828	304.049	326.476	349.314	36,33	34,45	34,86	34,41
Aandeelen	20.091	20.092	19.457	18.012	2,52	2,28	2,08	1,77
Binnenlandsche obligaties.....	129.221	166.442	177.162	182.089	16,20	18,85	18,92	17,93
Buitenlandsche obligaties.....	67.255	60.147	48.446	49.864	8,43	6,81	5,17	4,91
Leeningen schuldbekentenis.....	82.698	108.471	131.202	177.143	10,37	12,29	14,01	17,44
Polisbeleeningen.....	63.540	70.134	71.653	71.274	7,96	7,94	7,65	7,02
Deposito's.....	1.105	820	758	1.677	0,14	0,09	0,08	0,17
Gedep. in geld bij herverzekeraars....	2.186	5.892	5.973	5.977	0,27	0,67	0,64	0,59
Andere beleggingen	17.298	22.514	29.230	31.641	2,17	2,55	3,12	3,12
Loopende rente	8.327	8.472	9.089	11.924	1,04	0,96	0,97	1,17
Totaal.....	797.803	882.792	936.417	1.015.454	100,—	100,—	100,—	100,—

Desalniettemin is nog altijd de hypotheek een goede belegging voor de levensverzekeringmaatschappijen. Zie slechts de resultaten. De executies betroffen in procenten van het aantal hypotheeken, onderscheidenlijk in procenten van de hier te lande op eerste hypotheek uitstaande bedragen:

in 1931	0,23 %	van het aantal,	0,29 %	van het bedrag
„ 1932	0,63	„ „ „ „	0,80	„ „ „ „
„ 1933	0,80	„ „ „ „	0,92	„ „ „ „
„ 1934	0,71	„ „ „ „	0,96	„ „ „ „

dat wil zeggen: voor 99 pCt. gaat alles nog altijd normaal. De verliezen op geëxecuteerde hypotheeken waren:

in 1931	f 55.000,—
„ 1932	„ 237.000,—
„ 1933	„ 298.000,—
„ 1934	„ 354.000,—

Zeker, er is wat stijging en van belangrijke vermindering zal in de eerstkomende jaren nog wel geen sprake zijn, doch wat beteekenen deze bedragen tegenover het uitstaande bedrag van circa 400 miljoen, of tegenover de verliezen op de zooveel kleinere effecten-portefeuille? Hoe gemakkelijk zijn deze af te schrijven uit het bruto-winstsaldo van circa 20 miljoen.

Dit is ook de conclusie van de Verzekeringskamer, die, wat het hypotheekbedrijf betreft, woordelijk zegt, dat blijkt „dat tot nu toe, ondanks de verslechtering, de gang van zaken zeer bevredigend is geweest”. Bij het uitspreken van dit oordeel kent de Verzekeringskamer ook al reeds de resultaten van de eerste 8 maanden van 1935.

Men zou dit alles ook zóó kunnen zeggen: na lange jaren, waarin bij hypotheeken practisch nooit verliezen voorkwamen, blijkt eindelijk ook bij deze soort belegging, dat er „risico” is. Daarvan zijn de levensverzekeraars, als groot-beleggers, wel het minst van allen geschrokken. Op dergelijke tegenvallers is in het bedrijf, en in de marges, die daarin zitten, altijd gerekend.

In dit opzicht zijn trouwens de levensverzekeringmaatschappijen in een veel gunstiger conditie dan bijv. de hypotheekbanken; bij de levensverzekeraars is het hypotheekbedrijf maar één onderdeel van het beleggingsbedrijf en naast het beleggingsbedrijf staat bij hen het minstens zoo belangrijke risicobedrijf van de verzekering zelve.

Doch ook als beleggingsbedrijf is de levensverzekering in het voordeel. De hypotheekbank heeft tegenover haar beleggingen pandbrieven, die 4 tot 5 pCt. rente moeten dragen. De levensverzekering vergoedt aan haar geldgevers, de verzekerden, 3½ tot 4 pCt.; deze grootere marge geeft haar een grootere veiligheid, welke zich zonder twijfel ook daarin al demonstreerde, dat zij bij het uitzoeken van de hypotheeken, de hoogst rentegevende en dus meest riskante kon voorbijgaan.

Bovendien kennen de levensverzekeraars geen liquiditeitszorgen. Ten overvloede loopt haar premie-ontvangst in crisistijd niet alleen niet terug, doch neemt eer toe. Nimmer toch heeft het bedrijf zooveel koopsommen (vooral voor lijfrenten) ontvangen als in deze laatste jaren.

Tengevolge van de huidige desorganisatie van de hypotheekmarkt, nemen de leeningen op schuldbekentenis, dat zijn leeningen aan of met garantie van Rijk, Provincie of Gemeente, toe. De levensverzekering steunt derhalve meer dan voorheen direct op het overheidscrediet. Een gezond overheidscrediet is dus mede een belang van alle verzekerden in ons land en dat zijn, gezien de verzekerde bedragen, een héél groot deel van allen, die eenig bezit hebben. Komt men in de lagere regionen, de volksverzekering, dan is de polis dikwijls zelfs het eenige bezit.

* * *

Hoe zal het nu echter de levensverzekering in de toekomst vergaan? Dit is uiteraard een lastige vraag.

Daar het verzekeringsbedrijf in zijn geheel nog altijd groeit, en de resultaten daarvan geen essentiele veranderingen toonen, wordt het bedrijf uit dezen hoofde sterker. Meer dan door dit deel van het bedrijf, is de toekomst beheerscht door de uitkomsten van het beleggingsbedrijf.

Nu heeft men in het jongste verleden, zooals hierboven besproken is, de verliezen gemakkelijk kunnen dragen en de reserves op peil kunnen houden. En dat niettegenstaande de rentewinst procentueel voortdurend terugliep, zooals uit het navolgende staatje blijkt:

Gemiddeld gemaakte rente:	1925	1934
voor hypotheeken	5,71 %	4,90 %
„ effecten	5,30 „	4,60 „
„ leeningen op schuldbekentenis	5,96 „	4,64 „
„ vaste goederen	5,13 „	5,12 „
„ alle beleggingen	5,42 „	4,77 „

Daar de bruto-winsten zich op bijna hetzelfde peil handhaafden, zij het met eenigen teruggang in 1934, is de verminderde rentewinst dus vrijwel geheel opgevangen kunnen worden door toeneming van andere winsten, die rechtstreeks samenhangen met de toeneming van het bedrijf.

Een bedrijf, dat zich in deze moeilijke jaren aldus op peil heeft weten te houden, kan de toekomst inderdaad met vertrouwen tegemoet gaan.

Onkwetsbaar is dit bedrijf, niettegenstaande haar reserves, echter niet. De Regeering moet dus niet meenen, dat zij straffeloos steeds maar weer op beleggingsgebied kan ingrijpen. De normale ongunst der tijden zal men gemakkelijk te boven kunnen komen, maar als de van tijd tot tijd gelanceerde roekeloze plannen inzake aantasten van hoofdsommen en rente stuk voor stuk verzeuzelijkt mochten worden, bezwijkt eenmaal zelfs de sterkste vesting. Zoover is het echter nog lang niet, het nuchtere verstand heeft tot nu toe nog altijd gezegevierd over de fantasie der plannenmakers. Wij willen vertrouwen, dat dit zoo blijft.

Dr. A. O. HOLWERDA.

MERKWAARDIGE OORZAKEN VAN PRIJSSTIJGING.

Men is geneigd aan te nemen, dat de toeneming in aantal en in kracht van de dwangregelingen ten aanzien van het internationale verkeer de levendigheid van den internationalen goederenhandel zal beperken en zodoende een prijsdrukkenden invloed op de wereldmarktprijzen der goederen zal uitoefenen. Niettemin is juist in het derde kwartaal van 1935, waarin de dwangmaatregelen, met name voor het betalingsverkeer, een ongekenden omvang verkregen, niet alleen het volume van den wereldhandel toegenomen, maar ook de prijzen hebben een aanzienlijke verhooging ondergaan. De vraag dringt zich op, of er verband bestaat tusschen de toenemende belemmeringen van het verkeer en de stijging van de prijzen.

Wij meenen deze verrassende vraag bevestigend te kunnen beantwoorden. Natuurlijk heeft het oorlogsgerucht invloed op het prijsverloop gehad. Daarnaast echter kan men de navolgende prijsverhoogende factoren, die aan de verkeersbelemmeringen hun ontstaan danken, niet veronachtzamen.

Talrijke grondstoffen hebben naast markten voor direct leverbare partijen ook termijnmarkten, waar contracten tot levering over korteren of langeren tijd worden afgesloten. Vaak is er een aanzienlijk verschil tusschen de prijzen voor dadelijke levering en voor levering op min of meer verwijderde tijdstippen. Zijn de prijzen voor meer dichtbij levering hooger dan die voor latere beschikking, dan spreekt men van déport of backwardation, in het omgekeerde geval van report of contango. Is er dringende vraag naar beschikbare partijen, dan ontstaat een déport, hetwelk tengevolge heeft, dat koopers, die de goederen nog niet onmiddellijk nodig hebben, zich voorzien

door aankoop voor latere levering tegen de lagere prijzen. Is er omgekeerd weinig dringende behoefte, maar meer vraag voor latere levering, dan ontstaat een report, dat tot aankoop per vroegere aflevering tegen lagere prijs leidt, met opslag van de goederen tot het oogenblik van behoefte. Er bestaat dus een onderlinge afhankelijkheid tusschen loco- en termijnmarkten, een „interference”, die de vraag op een bepaalde markt verspreidt over de overige en den invloed op alle markten verzacht doet gevoelen. De bekendheid met deze „interference” veroorzaakt bij elke prijsbeweging op een bepaalde markt een parallelbeweging op de andere, die door traagheidswerking weer nieuwe écarts en hernieuwde „interference” te voorschijn kan roepen. Men bespeurt zulks het duidelijkst op de publieke markten voor stapelproducten; echter doet deze werking zich evenzeer gelden voor andere goederen, die niet op termijnbeurzen worden verhandeld.

Afgezien van bepaalde schokkende gebeurtenissen zal er nu, tengevolge van dien psychologischen samenhang der markten, prijsstijging ontstaan, indien op een der markten de vraag door bepaalde oorzaken toeneemt, terwijl daardoor geen vraag op andere markten wegvalt, of zelfs de vraag aldaar door interference wordt versterkt. Evenzoo, indien een vergroote vraag op de eene markt onafhankelijk is van de vraag op de andere markten, zoodat beide naast elkander bestaan. In concreto: indien locogoed en goed voor latere levering tegelijk, van verschillende zijden, worden gevraagd.

Deviezencontrole en zekere vormen van invoercontingenteering leiden ertoe, dat verbruikers en importeurs zooveel mogelijk spoedig leverbare goederen op de wereldmarkten trachten te bemachtigen, hetzij om hun voorraden, die hun mondjesmaat zijn toegewezen en dus spoedig zijn uitgeput, aan te vullen, hetzij om de gevolgen van gevreesde versoherping der deviezenbepalingen te ontgaan. Hoe grooter het aantal deviezenregelingen en andere verkeersbelemmeringen en hoe scherper deze maatregelen — en wij zeiden reeds, dat en aantal en kracht toenemen — des te omvangrijker worden de locotransacties. Naast deze dringende aankopen van leverbaar goed, blijven de aankopen voor latere levering van de groote kapitaalkrachtige, niet door dwangmaatregelen belemmerde importeurs — zooals de Vereenigde Staten, Engeland en een deel van het West-Europeesche vasteland — onverminderd voortgaan. De gelijktijdigheid van de vraag voor onmiddellijke en die voor latere levering geeft ter markt een gevoel van schaarschte, hetwelk tot prijsstijging leidt.

Ook compensatietransacties hebben een prijsverhogende werking. Eenerzijds zal de exporteur, die om zijn leveringen naar een land met deviezenbepaling buiten de clearing te kunnen houden een importeur zoekt, bereid zijn, dien importeur een compensatiepremie te betalen, welke den importeur in staat stelt, in het uitvoerland hogere prijzen voor het goed te besteden. Anderzijds zullen de hoge kosten van bemiddeling, verzekering en wat dies meer zij, de goederen in het bestemmingsland duur maken, hetgeen niet alleen een psychologische prikkel tot prijsverhoging in het leven roept, maar tegelijkertijd den verbruiker doet uitzien naar goedkoopere vervangingsgoederen uit andere landen, waardoor de prijs van die vervangingsgoederen neiging tot stijging gaat vertoonen.

Gelijken invloed op de vraag naar en den prijs van vervangingsgoederen heeft de heffing van rechten ten behoeve van import- en exportfondsen of de contingententeering of centralisatie van den invoer, indien deze tot prijsverhoging leidt. Ook hier leidt deze prijsverhoging tot vergroote vraag naar en verhoogde prijsbiedingen voor vervangingswaren.

Een derde oorzaak van prijsstijging vormt de kunstmatige bepaling van de landen, van waar bepaalde goederen zullen worden betrokken, hetzij door han-

delsbelemmeringen ten opzichte van bepaalde landen (waaronder de sancties tegen Italië), hetzij door bijzondere bevoordeelingen door handelsverdragen. De goederen worden niet langer betrokken uit de landen, die het goedkoopst zouden leveren, zoodat het importland moet invoeren met hogere kosten en het exportland afzet moet zoeken in landen, waarheen slechts met hogere kosten kan worden geleverd. In beide gevallen zoolwéer prijsverhoging van het betrokken goed als meerdere vraag tegen verhoogde prijzen voor vervangingsproducten.

Dat de invloed van de haussetendens het eerst bemerkbaar werd bij de grondstoffen en pas daarna bij de halffabrikaten en fabrikaten is een gevolg van de bijzondere omstandigheden, waarin de landen met deviezenreglementeering, enz. verkeerden. Niettemin is het heel goed mogelijk, dat onder andere omstandigheden de volgorde omgekeerd zal zijn.

Wij zien in den tegenwoordigen tijd heel duidelijk, hoe sterk zich, naast natuurlijke omstandigheden (uitval van de oogsten, natuurrampen) en politieke gebeurtenissen, ook onverwachte psychologische factoren op de wereldmarkten doen gelden.

Dr. J. RUBINFELD.

ORAKELTAAL.

De uitlatingen der Regeering op het stuk der „ongetwijfeld noodzakelijke verlaging der haven- en kadegelden en andere plaatskosten” krijgen door haar — werkelijke of schijnbare — divergentie zoo langzamerhand het karakter van orakelspreuken. Men kan er, met eenigen goeden wil, in lezen of beluisteren het inzicht, dat er iets moet worden gedaan en dat het „te zijner tijd” ook wel zal geschieden, men kan er evengoed uit concludeeren, dat voorloopig alles bij het oude blijft. Delphi en het Plein, il n'y a qu'un pas!

Nauwelijks zijn de Rotterdamsche gemoederen iets gekomen van de controverse: Dagelijksch Bestuur—Kamer van Koophandel—Minister van Financiën, of Minister Gelissen verrast Rotterdam met enkele mededeelingen in zijn Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer betreffende de begroting van Handel, Nijverheid en Scheepvaart. De Minister stort — indien wij deze metaphoor mogen gebruiken — olie op de golven. Zeker, er is relatieve achteruitgang van Rotterdam, Amsterdam „en de overige Nederlandsche zeehavens” tegenover Antwerpen, maar zóó erg als men het voorstelt is het heusch niet. „Het goederenverkeer is immers veelal aan groote schommelingen onderhevig tengevolge van tijdelijke invloeden.” Het zou interessant zijn te vernemen, wat Zijne Excellentie in dit verband precies onder „tijdelijke invloeden” verstaat.

Wel zeer apodictisch wordt in de Memorie gesteld, dat de cijfers weliswaar wijzen op een afvloeiing van verkeer van de Nederlandsche havens naar Antwerpen, maar dat „intusschen” niet kan worden gesproken van een geleidelijk, regelmatig waarneembaar verschijnsel. Spreekt hier het orakel van Delphi of de Minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart? Wat verstaat de Minister eigenlijk onder een „geleidelijk verschijnsel, dat regelmatig waarneembaar is”. Het ligt vermoedelijk aan ons, maar wij moeten eerlijk bekennen, dat *dit* voor ons orakeltaal is.

Indien de Minister bedoelt, dat het onjuist is te stellen, dat afvloeiing van verkeer zonder onderbreking voortgaat, dan mogen wij misschien Zijn Excellentie wijzen op de zeer lezenswaardige en door de Stichting Havenbelangen in brochure-vorm uitgegeven artikelenreeks „Ook Nederland's nationale „havigeweten” ontwaakt”, in dit weekblad van de hand des heeren W. van Looveren verschenen. Wellicht wordt het open oog der Regeering voor de belangen der nationale zeehavens dan wijder geopend, zoo wijd althans, dat de schrilheid van het beeld niet meer door de wimpers wordt verzacht.

Men, d.w.z. Den Haag, wacht nu blijkbaar op drieërlei gebeuren. Ten eerste op „het regelmatig waarneembaar worden van het geleidelijk verschijnsel”, ten tweede op den „zelfinkeer” der Rotterdamse wethouders, die hunnerzijds weer afhankelijk is gesteld van een „tip” uit Den Haag, en ten derde op het advies der „interdepartementale commissie inzake verlaging van haven- en kadegelden en andere plaatskosten en inzake het vraagstuk der Rijnvaartpremies”.

Het ziet er helaas naar uit of er nog heel wat water door de Maas zal moeten vloeien en waardevol verkeer naar Antwerpen moet afvloeien vooraleer er iets gebeurt.

Wat zal de Senaat doen? En wat zal het lot van Saguntum zijn?

C. VERMEY.

EEN NIEUWE LOONSTATISTIEK.

In den loop der jaren heeft de Statistiek groote vorderingen gemaakt. De loonstatistiek is echter achterlijk gebleven. Te meer valt dit te betreuren omdat de loonstatistiek tot een der belangrijkste statistieken op sociaal en economisch gebied gerekend moet worden en voor de oplossing van tal van vraagstukken een onmisbare factor is.

Aan herhaalde pogingen van de zijde van den Statistischen Dienst om tot een behoorlijk overzicht van den stand en den loop van het loon in Nederland te komen, heeft het niet ontbroken, maar het scheen wel of alles, wat op dit punt ondernomen werd, tot vruchteloosheid gedoemd was.

Het begon al kort na de oprichting van het Centraal Bureau met de opgaven der Kamers van Arbeid over het „normale” loon, gegevens, waarmee tenslotte niet veel te bereiken was. Eind 1912 werd aan deze Kamers de verplichting opgelegd om in plaats van deze geschatte gegevens, individueele opgaven over het werkelijke loon te verzamelen, maar na een korte proefneming werden deze lichamen op eigen verzoek van die opdracht vrijgesteld. Dit leidde tot verbetering van een andere bron voor de loonstatistiek, nl. de loonlijsten van de Rijksverzekeringsbank. Nauwelijks had het Centraal Bureau echter weten te bereiken, dat elk jaar een overzicht zou worden samengesteld van de loonen in een paar belangrijke takken van industrie, waarvan dan door de ondernemers loonlijsten zouden worden ingevuld, welke speciaal voor de statistiek met enkele vragen waren aangevuld, of deze poging viel aan de bezuiniging ten offer (1923) en met haar de al sedert 1894 periodiek uitgegeven Statistiek van loon en arbeidsduur bij Rijkswerken.

Er bleef slechts over het geregeld bijeenbrengen van de betrekkelijk weinige loongegevens, welke reeds door andere organen (Overheidsbedrijven en enkele werkgeversorganisaties) waren verzameld en het stimuleeren van laatstbedoelde organisaties om tot dit laatste over te gaan. Dit bleef nu wel niet geheel en al zonder succes, maar alles tezamen genomen waren de resultaten toch poover. Althans een behoorlijk beeld van het loon in ons land was daarmee niet te verkrijgen.

Deze leemte gaf het Departement van Sociale Zaken, dat voor zijn dienst — voornamelijk voor de werkverschaffing, steunregeling e.d. — onvermijdelijk over betrouwbare loongegevens moest beschikken en deze niet bij het daarvoor aangewezen Overheidsorgaan, het Centraal Bureau voor de Statistiek, kon krijgen, aanleiding zelf gegevens te verzamelen. De consequenties, waartoe dit leidde, voerden op haar beurt weer tot een ander, meer gelukkig, gevolg. Er kwam een aangename samenwerking tot stand tusschen Centraal Bureau voor de Statistiek met genoemd Departement en Bureau van werkgeversorganisaties.

Aan de hand van het register der ondernemingen door het Centraal Bureau voor de Statistiek op grond van de uitkomsten der Bedrijfstelling

samengesteld, werd aan een representatief aantal ondernemingen verzocht loonopgaven te verstrekken op een formulier, dat in overleg met de werkgeversorganisaties is vastgesteld. Zoo noodig worden voor de voornaamste beroepen in elken tak van bedrijf afzonderlijke gegevens gevraagd; de indeeling der arbeiders naar beroepen en naar geschoolden, geoefenden en ongeschoolden geschiedt steeds in overleg met genoemde organisaties.

Keulen en Aken zijn niet in één dag gebouwd; evenmin kan in een korte spanne tijds een volledige loonstatistiek uit den grond gestampt worden.

Telkens worden het eerst die plaatsen en die bedrijven in het onderzoek betrokken, waarover het Departement van Sociale Zaken de gegevens het spoedigst noodig heeft. Geleidelijk aan wordt uitgebreid totdat voldoende gegevens beschikbaar zijn voor de kennis van het loon in alle meer belangrijke bedrijven en in de verschillende deelen des lands. Tot dusver zijn over het algemeen die ondernemingen in het onderzoek betrokken, welke op den datum der Bedrijfstelling (31 December 1930) 25 of meer personen in dienst hadden, doch voor een aantal bedrijven zijn ook aan kleinere ondernemingen opgaven gevraagd.

De verzamelde gegevens hebben betrekking op meerderjarige mannelijke arbeiders; voor sommige bedrijven zijn bovendien opgaven voor arbeiders boven een andere leeftijdsgrens verkregen. Naar het loon der vrouwen wordt alleen gevraagd indien in een tak van bedrijf veel vrouwenarbeid voorkomt; hier is de leeftijdsgrens uiteraard lager gesteld.

Het ligt in de bedoeling het niet bij één onderzoek te laten, teneinde op de hoogte te blijven van de wijzigingen, die zich in het loon voordoen.

Het Departement van Sociale Zaken gebruikt de opgaven uitsluitend voor den internen dienst; het Centraal Bureau stelt er samenvattende overzichten uit samen, die in het Maandschrift gepubliceerd worden, doch in zoodanigen vorm, dat daaruit nimmer kan blijken hoe de loonen in een bepaalde onderneming zijn, tenzij die onderneming verklaard heeft daartegen geen bezwaar te hebben.

Dit werk wordt onder leiding van deskundige ambtenaren van het Centraal Bureau verricht door een aantal door den Minister van Sociale Zaken na overleg met het gemeentebestuur van 's-Gravenhage ter beschikking gestelde werkloze intellectueelen.

Moge het uitnemend belang dat én voor de Regering én voor het bedrijfsleven én voor de wetenschap aan een juist beeld van den stand en van den loop van het loon verbonden is, weldra algemeen worden ingezien, en moge de erkenning van dit belang, den arbeid, die van de werkgevers gevraagd en reeds door velen hunner welwillend verleend wordt, verlichten.

v. D. v. I.

DE TINMARKT IN 1935.

II (Slot.)

Het International Tin Committee heeft het, na het tot stand komen van het Tin Control Scheme, tot haar eerste taak gerekend de zichtbare voorraden, die eind April 1932 tot 69.272 ton waren opgelopen, tot een redelijk peil terug te brengen en niet geschroomd daarvoor inderdaad drastische maatregelen — restrictie tot een derde van de standard tonnage — toe te passen. Dat is ongetwijfeld de eenig juiste politiek geweest. De moeilijkheid daarbij was vast te stellen, tot welke grens men daarbij kon gaan. In 1935 is deze grens klaarblijkelijk overschreden. Het jaar 1934 heeft, doordat het het rustigste en dus het meest normale jaar geweest is dat de tinmarkt ooit gekend heeft, vrij nauwkeurig geleerd, waar deze grens gelegen is. De marktpositie van het tin berust grootendeels op de juiste verhouding tusschen stocks en consumptie. Bij een verbruik van 117.611 ton in 1934 bedroeg het jaargemiddelde

van de zichtbare voorraden 22.147 ton, overeenkomende met 20 pCt. van de consumptie. Neemt men hierbij in aanmerking, dat de bij het begin en op het eind van het jaar (resp. 28.369 ton op het einde van Januari en 17.107 met ultimo December) beschikbare voorraden een niet onbelangrijk verschil vertoonen, dan zal men mogen aannemen, dat deze 20 pCt. wat te hoog berekend is, doch dat men toch niet veel lager dan 15 pCt. zal mogen gaan. Nu is van de verhooging van de quotas tot 90 pCt. inderdaad de bedoeling, tot een herstel van het peil van de beschikbare voorraden te geraken. Men mag verwachten, dat men met deze 90 pCt. een jaarproductie zal kunnen bereiken, die ergens tusschen 185.000 en 190.000 ton is gelegen, terwijl men, bij bestendinging van de actueele consumptie-potentiaal, voor 1936 op een verbruik van ongeveer 160.000 ton zal mogen rekenen. Bij deze consumptie zou dus een zichtbare voorraad van omstreeks 28.000 ton passen, die, berekend aan de hand van maandgemiddelden, omstreeks medio van het loopende jaar bereikt zou kunnen worden. Om daarna productie en consumptie gelijken pas te doen houden zouden de quota's dan weer niet onbelangrijk verlaagd dienen te worden tot 70 à 75 pCt.

Nu is de quota-kraan er niet een als die van een waterleiding, welke men naar believen op ieder oogenblik juist zoover open of dicht kan draaien als precies verlangd wordt. Daaromtrent heeft men reeds in 1932 eenige ondervinding opgedaan, toen het de F.M.S. en Bolivia niet zoo gauw gelukte zich aan de restrictie aan te passen. Iets dergelijks, maar dan in omgekeerden zin, dreigt zich ook nu weer voor te doen, nu het er op aan komt de jongste quota-verhoging te volgen. Van de zijde van Bolivia is reeds te kennen gegeven, dat men daar — als gevolg van de geringe neiging, die de na de vredesluiting met Paraguai terugkeerende arbeidskrachten toonen om het werk te hervatten — er vermoedelijk niet in zal slagen de vereischte productie te halen. Ook schijnt er eenige vrees te bestaan, dat Nederlandsch-Indië — in het bijzonder het grootste individueele bedrijf aldaar, de Banka Tinwinning — dit keer te kort zal kunnen schieten. De administratieve positie van dit zuivere gouvernementbedrijf brengt mede, dat er via belangrijke instanties veel tijd verloren gaat tusschen de conceptie en het effectief worden van een maatregel van bedrijfsbeleid. Het is dringend noodig, in het belang van Indië's fiscus, voor de positie van Nederlandsch-Indië in het Scheme en voor het prestige van het Scheme, meer in het bijzonder voor dat van de quotalanden, dat hierin verandering komt, hetzij door de aanhangige fusie, hetzij op andere wijze, wanneer het maar spoedig en vooral radicaal is. Dit laatste zal door fusie waarschijnlijk het beste te bereiken zijn, doch dat is een onderwerp, hoe belangrijk en interessant ook, waarop hier thans niet verder kan worden ingegaan.

Met het effectief worden van de quota's is tijd gemoeid, kan het althans zijn. Het vaststellen van de quota's berust op ramingen, waarbij, in een wereld, waarin sterke economische en politieke wisselvalligheden aan de orde van den dag zijn, ondanks alle scherpzinnigheid en met de oogenschijnlijk meest betrouwbare informaties en gegevens gemakkelijk vergissingen kunnen voorkomen, zoowel wat de verwachte productie als de consumptie betreft. Het is daarom noodig, dat tusschen productie en consumptie een marge aanwezig is om eventueele misrekeningen naar de eene of naar de andere zijde op te vangen en te reguleeren, zoodanig, dat de markt er niet door beroerd wordt. De zichtbare voorraad is daarvoor, als te subtiel in verband met de prijsbewegingen, ten eenen male ongeschikt. Uit deze overweging is het laatste Tin Buffer Stock Scheme geboren, dat echter reeds in het begin van 1935 voortijdig heeft opgehouden te bestaan.

De onmiddellijke oorzaak van deze mislukking was daarin gelegen, dat het over een veel te geringe hoeveelheid tin de beschikking had. Zuiver theoretisch bezien kan zulk een marginale bufferstock, in zijn kwaliteit van reguleerend reservoir, eigenlijk nooit te groot zijn, evenmin als een meer in den stroomloop van een rivier, waarmede het het best kan worden vergeleken, wat de er aan toegedachte functie betreft. In de praktijk zijn er echter enge grenzen aan gesteld, alleen reeds, doordat de stock door slechts een klein aantal belanghebbenden wordt gefinancierd en bij grotere hoeveelheden het er aan verbonden geldelijke risico al spoedig te zwaar zou worden. Dit is echter slechts een zuiver technisch bezwaar.

Er zijn er evenwel ook van meer principieelen aard, waarin de wortels liggen van een kardinale fout, die aan het tot nu toe gevolgde systeem van „pools” onvermijdelijk verbonden is. De instandhouding van de gewenschte marge wordt daarbij bewerkstelligd door, naar gelang van omstandigheden afwisselende, inkoop en verkoop op de vrije markt. Het spreekt daarbij vanzelf, dat de financierende belanghebbenden, of dat landen zijn of particuliere personen blijft hetzelfde, zoo zij al niet het maken van winst beoogen, verlies, ook renteverlies en andere onkosten, zullen trachten te voorkomen. Het onvermijdelijke gevolg hiervan is een — ongetwijfeld ongewilde, maar daarom niet minder tastbare en effectieve — tendentie tot min of meer arbitraire prijsregeling.

Het reeds genoemde doel van het Tin Control Scheme beteekent uiteindelijk echter het streven naar een prijs, die overeenkomt met de economische waarde, die het metaal voor de maatschappij heeft. Die waarde is geenszins stabiel, niet op langen en ook niet op betrekkelijk korten termijn, maar afhankelijk van velerlei gestadig wisselende economische en politieke factoren. Zij kan daarom niet vooruit berekend worden maar moet proefondervindelijk blijken uit de onbelemmerde prijsbewegingen op een vrije markt.

Tenslotte nog een opmerking, die echter meer het Control Scheme dan de bufferstock betreft, nl. dat er te weinig, eigenlijk in het geheel geen rekening gehouden wordt met de vaak sterk uiteenlopende belangen van de individueele producenten. Het zou niet in het kader van deze beschouwingen passen hierover verder uit te wijden. Slechts één kwestie moge daarom in verband met de opmerking omtrent de F.M.S., Bolivia en Banka hier ter sprake worden gebracht en wel deze, dat de individueele producenten geen gelegenheid geboden wordt den tijd, die ligt tusschen de afkondiging van de quota's en de aanpassing daaraan van het eigen bedrijf, te overbruggen. Dit zou gemakkelijk bereikt kunnen worden door den producenten toe te staan individueel een zekere hoeveelheid tinerts, in overeenstemming met ieders productieve capaciteit en financieele draagkracht, in voorraad te houden. En in zooverre staat dit in verband met de laatst besproken kwestie, dat bij een doeltreffende regeling en controle door het International Committee de noodig geachte reguleerende marge toch verkregen zou worden zonder „pool” en de daaraan klevende principieele en technische fouten en met heel wat minder kosten en risico.

Om deze beschouwingen in verband met de productie te beëindigen moge nog even gewezen worden op het oogenschijnlijk merkwaardige verschijnsel, dat met dalende zichtbare voorraden en stijgende consumptie, een sterke daling van den prijs gepaard is gegaan. Dit komt nog beter in de driemaandsdan in den cashprijs tot uitdrukking; inderdaad is de backwardation niets anders dan een premie op spot-tin als gevolg van de geringe daarvan aanwezige voorraad in Engeland. De oorzaak van deze sterke daling ligt klaarblijkelijk in het snelle tempo,

waarin de quota's tot meer dan het dubbele — van 40 pCt. tot 90 pCt. in één jaar tijds — zijn verhoogd. Zelfs is de prijs nog verder terug geloopt en bedroeg op 6 Februari jl. voor driemaands £ 196%.

Niet alleen, dat dit voor producenten minder aangenaam is, al worden zij door een hogere productie daarvoor behoorlijk schadeloos gesteld, maar ook niet alle consumenten is het welkom; velen der groteren voelen zich zelfs gedupeerd, omdat hun tegen hooger prijs ingekochte stocks er door in waarde dalen, wat verlies beteekent en de kleinere consumenten, die van de hand in den tand leven en op het laatste oogenblik met mondjesmaat inkoop, daardoor beter tot concurreren in staat worden gesteld.

Het voornaamste euvel van een hooge backwardation is echter, dat het vrije spel van de markt om den prijs te vinden, die met de economische waarde van het metaal overeenkomt, er door bemoeilijkt wordt.

Wat de consumptie betreft gaan de beschikbare gegevens niet verder dan inclusief November 1935. Over de daarmede afgesloten periode van elf maanden heeft zij 129.555 ton bedragen, zoodat zij voor het geheele jaar op rond 142.000 ton kan worden geschat. Een belangrijke toename dus tegenover 1934 (117.681 ton), die zeker wel voor een deel, maar in geen geval geheel op rekening van oorlogspreparatieven mag worden gesteld, omdat zij zich niet slechts tot enkele landen bepaalt maar zich — met uitzondering juist van het militaire Frankrijk en België — over de geheele linie demonstreert. Het onderstaande staatje, dat welwillend verstrekt werd door het Statistische Bureau van het International Tin Research and Development Council, spreekt wat dat betreft duidelijke taal en moge daarom hier onverkort worden opgenomen. Het heeft betrekking op de producties over de periodes van telkens twaalf maanden, eindigende met November 1934 en 1935.

	1934 ton	1935 ton	Toeneming pCt.	Afneming pCt.
Vereenigde Staten	44.375	59.793	34,7	
Ver. Koninkrijk ..	20.971	22.240	6,1	
Duitschland	9.641	10.790	11,9	
Frankrijk	9.333	8.235	—	11,8
Rusland	5.432	6.929	27,6	
Italië	4.044	5.755	42,3	
Japan (import) ...	4.067	4.063	—	
Britsch-Indië	2.167	2.500 ¹⁾	15,4	
Zweden	1.666	2.028	21,7	
Canada	1.825	1.900 ¹⁾	4,1	
Spanje	1.511	1.550 ¹⁾	2,6	
België	1.298	1.276	—	1,7
Tsjecho-Slowakije .	1.129	1.242	10,—	
Nederland	1.108	1.185	6,9	
Andere landen ...	8.997	9.420	4,7	
Totaal	117.564	138.906	18,2	

¹⁾ Voorloopig cijfer.

Dat, wat betreft de toename van het verbruik, Italië met 42,3 pCt. bovenaan staat, is teeknend voor het tin als oorlogsmateriaal. De economische toestand waarin dit land verkeert in rekening brengende, geldt deze opmerking waarschijnlijk, althans voor een belangrijk deel, ook voor Duitschland. En ongetwijfeld heeft ook in andere landen de uitbreiding van de wapeniging tot een verhoogd verbruik van tin geleid. Doch ook als men hiermede rekening houdt blijft er toch nog genoeg speelruimte voor meer vredelievende doeleinden.

Onder de meer belangrijke verbruikers van tin neemt de automobiellustrie, zoodat niet de voornaamste dan toch een bijzondere eigen plaats in.

Het aantal wagens, dat in 1935 geproduceerd werd, heeft rond 5.150.000 bedragen tegen 3.737.000 in het voorafgaande jaar, overeenkomende met een meerder verbruik van tin van 2.200 ton en een totaal verbruik door deze industrie in 1935 van ca. 13.000 ton. Bovenaan staan de Vereenigde Staten

met rond 3.205.000 wagens over de eerste tien maanden van het jaar tegen 2.515.000 over dezelfde periode van 1934. De procentsgewijs belangrijkste toename over dezelfde tienmaands periodes is die van Duitschland met resp. 203.000 en 151.000 wagens en die van Rusland met 78.000 en 58.000, dus beide met ruim 34 pCt. Voor het Vereenigde Koninkrijk bedroegen de overeenkomstige cijfers 348.000 en 293.000. Alleen in twee landen ging de automobiellustrie achteruit in stede van vooruit: in Frankrijk van 172.000 in 1934 tot 153.000 in 1935 en in Italië van 39.000 tot 33.000, alweer over dezelfde tien maanden gerekend.

De tin-plate productie steeg van 3.079.000 ton in 1934 tot 3.385.000 ton in 1935, overeenkomende met een vermeerdering van het tinverbruik met ca. 3.200 ton en een totaal verbruik in deze industrie voor 1935 van 54.000 ton.

Onder de verbruikers van tin-plate is in het voorgaande jaar een nieuwe categorie opgestaan, nl. die der bierdrinkers. Bier uit busjes zal voor den echten liefhebber nog een beetje griezelig klinken en in Europa schijnt men er dan ook nog niet goed aan te willen, waarvoor o.a. als technische reden geldt, dat het bier een lichte troebeling vertoont. In Amerika ziet men daar blijkbaar niet zoo'n bezwaar in. Erkend moet dan ook worden, dat de smaak met de nieuwe wijze van verpakking er niet minder op wordt.

De productie van bier in blikjes, waarvan de inhoud ongeveer met die van de bekende halve fleschjes overeenkomt, heeft in de laatste maanden in Amerika ca. 50.000.000 stuks per maand bedragen en men rekent, dat dit in 1934 tot 150.000.000 stuks per maand zal stijgen, overeenkomende met een verhooging van de potentieele tinconsumptie met ca. 3000 ton. Wanneer men er in slaagt ook buiten Amerika den schroom tegen deze nieuwigheid te overwinnen zal dat voor den tinmijnbouw een belangrijk wijder perspectief openen.

Alles tesamen genomen heeft 1935 voor den tinmijnbouw een resultaat opgeleverd, dat tot tevredenheid mag stemmen. De moeilijkheden, die zich hebben voorgedaan, zijn voornamelijk uit oorzaken van organisatorisch-technischen aard ontsproten en niet van een zoodanig karakter, dat zij voor de toekomst niet ondervangen zouden kunnen worden. Als men daarin slaagt, schijnt er alle reden voor te zijn ook van het pas begonnen nieuwe jaar goeds te verwachten.

P. HÖVIG.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE ECONOMISCHE EN FINANCIËLE SPANNINGEN IN FRANKRIJK.

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

Frankrijk, het land, welks politiek en economisch evenwicht destijds door de overige wereld werd benijd, verkeert sedert ongeveer drie jaren in een voortdurenden toestand van crises. Het eene kabinet volgt het andere op, het eene programma het volgende, slechts de gespannen politieke en economische toestand is blijvend. Het land schijnt op het punt te staan een verandering te ondergaan en een nieuwen evenwichtstoestand te bereiken. In welke richting heeft deze verandering plaats? Is zij politiek of in hoofdzaak economisch en sociaal geïntendeerd?

Voor een juist inzicht is een terugblik op het jongste verleden noodzakelijk.

Tot het begin van de economische crisis, dus tot 1932, was Frankrijk volgens zijn economische opvattingen en zijn economische practijk een volkomen liberaal land. In dezen tijd leek elke gedachte van een „économie dirigée” in strijd met de heilige tradities van het land. De doorsnee Franschman bewonderde zijn land en hield ervan, doch de staat was voor hem slechts een noodzakelijk kwaad, waarvan de maatschappelijke kracht hem alleen onaangenaam

bewust was, door de negatieve zijde der belastingheffing. Men beschouwde de volkshuishouding als de particuliere sfeer van den enkeling en beperkte den staathuishoudkundigen sector zooveel mogelijk.

Den toestand, welke bij begrootingsmoeilijkheden ontstond, vond men heel natuurlijk. Herriot typeerde dezen eens zeer markant als „Een arme staat in een rijk land”.

Bij het optreden van de crisis begon deze beschouwende staatsfilosofie zich te wijzigen. Naarmate de economische crisis ook Frankrijk trof, het staatstekort steeg en de stimuleerende goudstroom van overzee verminderde, kwam de wensch naar een doelbewuste economische politiek van den Staat meer en meer naar voren. De critiek werd sterker tengevolge van het onvermogen van de kartelregering om de begroting in evenwicht te brengen; om in mindere mate te leenen en de koersverliezen op de obligatiën te verminderen en doordat in het algemeen niet de indruk werd gegeven, dat er een staatsmacht was, welke de economische moeilijkheden beheerschte.

Zoo werd de economische politiek tot een zuiver politiek vraagstuk. Een wantrouwen openbaarde zich, zoowel tegen de Regeering, als ook tegen de partijen en het parlementaire stelsel en dit veroorzaakte de spanningen, welke tot de demonstraties van 6 Februari 1934 leidden. Het daardoor noodzakelijk geworden aftreden van het laatste kartelkabinet en de opvolging van het kabinet Doumergue hadden daarom niet alleen de beteekenis van een van de vele wisselingen van een Regeeringscoalitie tengevolge van de in het Fransche parlementaire leven gebruikelijke spanningen in de binnen- of in de buitenlandsche politiek. De wisseling kwam veeleer voort uit de gewijzigde economische omstandigheden, waardoor ook de ideologische banden, welke de Fransche linkerzijde tot dusver hadden samengehouden, losser wonden. De radicaal-socialistische partij scheidde zich af van haar linksche partijvrienden, het karteltijdperk was beëindigd en de periode van de z.g. nationale concentratie, d.w.z. van een concentratie der politieke krachten naar rechts, nam een aanvang.

De periode van Doumergue tot Laval was gekenmerkt door het streven naar een nieuwe constructieve economische politiek. Met uitzondering van het regeeringstijdperk van Flandin stond deze economische politiek in het teeken van rigoureuze bezuinigingsmaatregelen. Het hoogtepunt vormden daarbij de noodverordeningen van Laval.

Het was reeds tevoren duidelijk, dat deze politiek zoowel op den dogmatischen als op den Parlementairen tegenstand van den socialistischen linkervleugel zou stooten. Zijn bezuinigingsmaatregelen wekten echter ook bij de rest van de bevolking tegenstand; deze sloeg op het Parlement over en infecteerde zelfs de kringen van de regeeringsmeerderheid. Toen de economische opleving van het land zich nu niet voldoende duidelijk merkbaar voltrok, terwijl dit in Engeland en Amerika wel het geval was, en toen bleek, dat ook het begrotingsevenwicht niet was bereikt, moest het kabinet hetzelfde ervaren als het kartelkabinet in 1934. Het vertrouwen in de Regeering verdween, de ideologische band van de radicaal-socialistische partij tot de linkervleugelgroepen werd weder sterker, de economische critiek sloot zich aan bij de politieke tegen de door Laval gevoerde buitenlandsche politiek. De druk, welke onder het kartelkabinet buiten het Parlement vanaf de straat kwam en de Regeering tot aftreden dwong, openbaarde zich bij het kabinet Laval door de demissie van Herriot, welke het aftreden van de overige radicaal-socialistische Ministers met zich bracht en daarmee aan het kabinet een niet-parlementair einde maakte. Het was logisch, dat de nieuwe Minister-President daarna in zijn Regeeringsverklaring het einde van de deflatiepolitiek aankondigde.

Met de intrede van het kabinet Sarraut is Frankrijk in een nieuwe fase gekomen, doch het is slechts

een overgangsfase. De Regeering heeft tot dusverre afgezien van elke programmatische formulering, welke in positieve richting uitsluitel kon geven omtrent de door haar als afsluiting van de deflatie ge-projecteerde economische politiek. Men behoeft ook niet te verwachten, dat de Regeering tot een speciaal programma besluit. De verkiezingen naderen, het huidige Parlement biedt dus geen geschikte basis meer voor een politiek van langeren termijn en het kabinet zelf beschouwt zich dienovereenkomstig ook slechts als een overgangskabinet voor het doorvoeren van de verkiezingen. Daarmede is natuurlijk noch de politieke noch de economische spanning opgelost. Integendeel, de sociale en economische moeilijkheden, welke het land doormaakt, oefenen een specialen invloed op de vroeger zoo duidelijke politieke groepering uit.

De economische moeilijkheden hebben in de eerste plaats buiten het Parlement een uitersten rechter vleugel doen ontstaan, welke een principieele verandering van régime ten doel heeft. De politieke en economische gedachten van deze groep zijn in sterke mate fascistisch georiënteerd. Duidelijke voorstellen bestaan eigenlijk niet. Noch bij de boeren noch onder de werklozen hebben hun parolen tot dusverre gehoor gevonden. De beteekenis van deze elementen is dan ook nog niet zeer groot; zij stuiten op de nog steeds diep gewortelde Fransche democratische traditie, terwijl ook de economische omstandigheden nog niet tot een algemeen toeloop naar deze groepen aanleiding geven.

De groepen van den linkervleugel, communisten zoowel als socialisten, hebben daarentegen van de ervaringen van de deflatiepolitiek met de grootste doeltreffendheid gebruik gemaakt, om naast haar tot dusverre overwegend politieke oppositie een zoo goed mogelijk omlijnde economische conceptie te stellen. De deflatiepolitiek versterkt, naar haar meening, niet het bedrijfsleven, doch verzwakt het en is voor de tot haar behorende bevolkingsgroepen het slechtst denkbare. Voor den arbeider beteekenen haar gevolgen een vermindering van de totale loonsom met 33 pCt. ten opzichte van 1930 bij een prijsdaling van slechts 17 pCt. Zij zien in deze politiek een bedreiging voor het bedrijfsleven, dat verder zal inschrompelen, en een oorzaak van grotere werkloosheid, vooral onder de bouwvakarbeiders. Daar komt bij, dat de deflatiepolitiek niet geldt als door de Regeering vrijwillig gekozen, doch als een haar door het kapitaal opgelegd principe. Hierbij treedt de Bank van Frankrijk als de vertegenwoordiger van het kapitaal en als de eigenlijke macht achter de schermen op, welke den val van de kartelregering afdwong.

Reeds vóór het einde van het experiment-Laval, doch in de stellige verwachting van zijn mislukking, benutten de socialistische groepen den tijd, om een nieuw, positief economisch programma op te stellen. Zij verkregen het in den vorm van het economische vernieuwingsplan van de Confédération Générale du Travail van October 1935.

Het uitgangspunt van dit plan was, vanzelfsprekend, het onbeperkt weigeren van elke deflatiepolitiek. Tegelijkertijd is dit plan een antithese voor het principe van liberaal economisch bestuur. De socialistische vleugel in Frankrijk is thans meer dan ooit planmatig. Hij wil de „économie dirigée” en legt deze uit als een nationalisatie van het credietwezen, inzonderheid van de Bank van Frankrijk en van de sleutelindustrieën, een uitvoering van groote openbare werken en de invoering van de 40-urige werkweek om de werkloosheid te doen verdwijnen. Deze ideeën zullen worden verwezenlijkt door het oprichten van een reeks stelselmatig opgebouwde economische controle-organen. Naast het Parlement moet een economische raad komen, waarvan de leden moeten bestaan uit de vertegenwoordigers van de werknemers- en werkgeversorganisaties in de verschillende takken van industrie, uit vertegenwoordigers van de

vrije beroepen, de coöperaties en de consumenten. Voor de verschillende takken van industrie zullen bovendien industrieraaden worden gevormd. In den landbouw wordt door den uitbouw van de coöperaties een reorganisatie van de productie en haar aanpassing aan het verbruik beraamd. De doeleinden van den socialistischen vleugel kunnen dus als een planmatige actieve conjunctuurpolitiek worden samengevat, voor welk doel aan den Staat de politieke en economische machtmiddelen worden gegarandeerd en aan het bedrijfsleven een collectieve organisatievorm zal worden gegeven. Men mag hierbij veronderstellen, dat bij het streven naar deze doeleinden de integriteit van de valuta geen onaanvechtbaar principe zal zijn.

Veel minder goed kon de Fransche bourgeoisie haar ideeën t.a.v. de economische crisis formuleeren. Onder bourgeoisie moet men hierbij niet verstaan de middenstandklassen, doch de financieele wereld en de ondernemers, de kringen van de traditioneel welgestelde burgers. Zij behooren tot de rechtsche partijen, d.w.z. de z.g. gematigde partijen in haar verschillende schakeeringen. Alleen de deflatie kwam met hun traditioneelen gedachtengang overeen. Deze was voor hen de natuurlijke oplossing van de bestaande moeilijkheden. De staat heeft te veel uitgegeven, hij moet dus bezuinigen. De belastingen zijn te hoog, dus de uitgaven moeten verminderen. De prijzen kunnen niet concurreren, dus verlaging van de productiekosten. Eigenlijk komt deze denkwijze overeen met die van het oude liberalisme. Het evenwicht in het economisch leven werd door de staatsbegroting verstoord, dus moet het ook van deze zijde worden hersteld. Tegelijkertijd worden echter aan den invloed van den Staat op het bedrijfsleven grenzen gesteld en worden de pogingen om tot een „économie dirigée" te komen, begrensd. Hierbij is, zooals vanzelf spreekt, het oude klassieke valutaconservatisme het principe. De afgevaardigde Reynaud, het type van deze klasse, heeft onlangs de houding van de bourgeoisie aldus gedefinieerd, dat voor haar een ieder, die niet orthodox denkt, staatsvijandelijk is. De bourgeoisie is de eenige klasse, welke hardnekkig vasthoudt aan de meening, dat de crisis van politieke en niet van economischen oorsprong is. Bij deze opvatting moest de spanning tot de andere en wel voornamelijk tot de socialistische groepen toenemen.

„Economie dirigée" van links, klassieke munt- en economische politiek van rechts, tusschen deze beide groepen staat, nu de eigenlijk doorslaggevende politieke groep, de radicaal-socialistische partij. Zij vertegenwoordigt den middenstand, den beroemden „français moyen".

Economisch beschouwd hebben de Fransche middenklassen den oorlog, de valutacrisis en tenslotte de devaluatie van den Franc tot $\frac{1}{2}$ van zijn vooroorlogsche waarde doorstaan, zonder in haar bestaan te worden bedreigd en sterk in haar levenswijze te worden benadeeld. De oorzaak hiervan ligt in de gelijkmatige economische structuur van het land. Volgens de jongste volkstelling bedroeg het aantal personen werkzaam in bedrijven 21.3 miljoen. Hiervan waren 6.3 zelfstandige ondernemers, 2.9 miljoen handwerkslieden, handelaren, boeren zonder hulpkrachten en beoefenaren van vrije beroepen, 2.7 miljoen bedienden van alle rangen (van loopjongen tot directeur) en 9.3 miljoen arbeiders.

Uit genoemde cijfers blijkt, dat het aantal zelfstandige en onafhankelijke arbeidskrachten bijna even groot is als het aantal bedienden en arbeiders en dat Frankrijk in veel mindere mate een proletarisch land is dan bijv. Duitschland of Engeland. Volgens een andere onderscheiding bedraagt het aantal in den landbouw tewerkgestelde personen 8.2 miljoen, waarvan 4.8 „Chefs d'Établissements", 2.4 miljoen arbeiders en 1 miljoen andere personen. In de overige takken van bedrijf zijn daarentegen ongeveer 13 miljoen personen werkzaam, waarvan 1.5 miljoen

werkgevers, 1.8 andere zelfstandige beroepen, 2.7 miljoen bedienden en 6.8 miljoen arbeiders. In den landbouw is dus 38 pCt. werkzaam, terwijl de rest proportioneel verdeeld is over handel, industrie en vrije beroepen.

Tengevolge van deze nivelleering tusschen stad en land zijn de problemen van grootbedrijf, exportbehoefte en arbeidsmarkt in Frankrijk gelijkmatiger en in meerdere mate op de binnenlandsche markt gebaseerd dan in de groote industriestaten.

Voorzichtigheid en terughoudendheid van de ondernemers in tijden van welvaart behoedden voor al te zwaren terugslag in tijden van crisis. De groote aantallen buitenlandsche arbeiders, vooral voor het zware werk in den landbouw, de steenenindustrie, den mijnbouw e.d. (12 pCt. van de arbeiders waren tijdens de laatste hoogconjunctuur buitenlanders), de beteeken'is van het familiebedrijf en het opnemingsvermogen van het boerenbedrijf en van het handwerk t.a.v. werkloze industrie-arbeiders vormden een sterke bescherming tegen den terugslag van economische moeilijkheden.

De middenstand als klasse is ook als kapitaalvormer en als obligatiebezitter relatief niet verzwakt. Hij heeft tot in den laatsten tijd, hoewel dikwijls in den vorm van opspitting, zijn spaarkracht bewezen. De vermindering van de reële waarde van de interestbedragen door de devaluatie is ten deele door de als gevolg van de deflatie gestegen geldwaarde genivelleerd, ten deele ook door de aanhoudende toename van de belegde kapitalen. Het bezit aan obligaties en spaargelden verschaft een individueel hulpmiddel voor het overwinnen van tijdelijke moeilijkheden bij den afzet of door de werkloosheid. Zoo is Frankrijk in sterke mate een kapitalistisch en burgerlijk land van den ouden stijl gebleven. Ondanks de crisis is de economische gedachtengang van den middenstand nog steeds conservatief. Men is de valuta trouw gebleven, men schuwt collectieve aansluitingen, wenscht onafhankelijk te blijven en te sparen. Daarom heeft ook het beroep op den Staat een ander karakter dan bij de socialisten. Economisch helt de middenstand naar rechts. De „économie dirigée" telt voorloopig slechts onder de jeugd en den radicalen vleugel van de radicaal-socialistische partij overtuigde aanhangers. Uit deze mentaliteit is ook te verklaren, dat de radicaal-socialistische partij aan de concentratiekabinetten, welke alle onder het parool: „redding van den Franc" werden gevormd, heeft medegewerkt.

In tegenstelling tot dit conservatisme in economische kwesties staat nu echter de politieke overtuiging van den middenstand. Is men economisch-politiek rechts georiënteerd, uit politiek oogpunt is men links. Toen een zeker fascistisch gevaar scheen op te duiken, ontstond direct, evenals ook bij den laatsten aanval op den socialistischen partijleider Blum, een politiek eenheidsfront van de republikeinen, van de radicaal-socialisten tot de communisten. Hierbij komt, dat ook de radicaal-socialistische kringen het kapitaal als tegenstander beschouwen. Zij zien er niet den economischen, doch wel den politieken tegenstander in, die de pers beheerscht, de publieke opinie manipuleert, het staatscrediet naar zijn wenschen beïnvloedt en door misbruikmaking van zijn economische macht het parlementair stelsel zijn wenschen wil opdringen.

Politiek links, economisch rechts; in dit verschil van meeningen van het belangrijkste deel van de democratie in Frankrijk ligt tenslotte de oorzaak voor al de moeilijkheden, welke zich in den loop van het laatste jaar in het Parlement hebben voorgedaan en welke de veelvuldige kabinetcrises hebben veroorzaakt. Nooit had de deflatiepolitiek alleen die hergroepering van de politieke krachten kunnen veroorzaken, welke tot het aftreden van het kabinet Laval heeft geleid. Evenmin zijn echter, zooals de concentratiekabinetten hebben getoond, de gelijke

politieke ideeën van de linker groepen voldoende, om een Regeering te vormen. Steeds is de politieke geschiedenis van Frankrijk beheerscht door de tegenstelling tusschen de politieke en economische conceptie van de heerschende middenstandsklasse. Het hangt geheel af van de economische en politieke omstandigheden, welke van beide beslissend zal zijn. Ook na de verkiezingen zal hier weinig verandering in komen. Ondanks alles is dit echter op den langen duur een element, hetwelk radicale ineenstortingen van het régime helpt voorkomen. Het economisch conservatisme reguleert het politieke radicalisme en omgekeerd. De bekende Fransche publicist Wladimir d'Ormesson heeft kort geleden een zeer juist beeld van de bewegingen van de Fransche politiek gegeven: „Frankrijk is een land, dat zich voortdurend zelf corrigeert en ieder exces, hetzij naar links, hetzij naar rechts voorkomt. Het keert steeds weder tot het evenwicht terug. Zijn politiek schijnt zich in een toestand van voortdurende schommelingen te bevinden. Maar zij draait telkens om een spil. In werkelijkheid is zij... als een kurkentrekker.”

AANTEKENINGEN.

Economische opleving en devaluatie.

De periode van deflatie in Frankrijk is, aldus „The Economist” van 29 Febr. jl. tengevolge van de omstandigheden afgesloten. De omvang van de defensieuitgaven, tezamen met spoorweg- en andere tekorten, riep een toestand in het leven, waarin ongeveer £ 200 miljoen per jaar meer wordt uitgegeven door de Regeering, dan de belastingen opbrengen. Het stimulerende effect van deze uitgaven was, dat in weerwil van den hoogen rentevoet het economische leven zich begon te herstellen. Van 93 in den zomer van 1935 steeg de algemeene industriële productie-index tot 95 in October en is sedertdien op deze hoogte gebleven. In overeenstemming hiertoe zijn de winsten gestegen. Heeft deze bescheiden opbloei devaluatie min of meer waarschijnlijk gemaakt?

Een economische opleving beïnvloedt de kans op devaluatie op twee manieren. Allereerst heeft het de tendens de vermindering van ontvangsten te stuiten en zoo de positie van het budget te verlichten, doch de invloed van de momenteele bescheiden opleving in deze richting is practisch te verwaarloosen.

Ten tweede, en dat is belangrijker, aldus „The Economist”, heeft het de tendens de prijzen te doen stijgen, den invoer te vergrooten en zoo de overwaardeering van den Franc en de er aan ten grondslag liggende druk op de goudreserve te verhoogen. Er zijn reeds teekenen van een vermeerdering van invoer, nadat deze langen tijd afnam. De invoeren van Januari 1936 waren Frs. 78 miljoen hooger dan in Januari 1935 en het invoer-overzicht was Frs. 318 miljoen hooger.

De werking van de economische opleving in Frankrijk, welke den druk op de goud-reserve vermeerderd en daardoor een devaluatie in meerdere mate onvermijdelijk zal maken, kan slechts worden geneutraliseerd door een stijging van de wereldprijzen, welke die der prijzen in Frankrijk overtreft. Wij zien evenwel, dat sedert Augustus 1935 het Fransche indexcijfer voor groothandelsprijzen (Statistique Générale) met 9 pCt. is gestegen, terwijl het Engelsche (Economist) slechts met 4.4 pCt. toenam. De Amerikaanse indices zijn nauwelijks toegenomen.

Tot op zekere hoogte weerspiegelen vergelijkingen van groothandelsindexcijfers niet de juiste verhouding tusschen verschillende landen, omdat indexcijfers veelal wereldprijzen omvatten, welke zich harmonisch bewegen. De bovenstaande cijfers toonen echter aan, dat het Fransche cijfer in de laatste zes maanden veel sterker is gestegen dan de Sterling- en Dollarprijzen.

Het zou daarom gewaagd zijn, aldus concludeert „The Economist”, te zeggen, dat de „opleving” een devaluatie minder wenschelijk maakt.

INGEZONDEN STUKKEN.

BUITENLANDSCH KRACHTVOEDER EN DE KOSTPRIJS DER MELK.

De Heer J. Horrning schrijft ons:

In het ingezonden stuk van 19 Februari over bovenstaand onderwerp meende ik het probleem van den „duren botertop” zuiver te moeten stellen. Daartoe heb ik gewezen op enkele onjuiste feitelijke veronderstellingen, die het gebruik van Dr. Hoek's methode van oplossen zeer discutabel maken. Verder heb ik Dr. Hoek er op attent gemaakt, dat hij uit een slechts formeel gesteld geval niet zonder meer een materiele conclusie mag trekken. Ook indien causaal het verband tusschen toeneming der melkproductie en de vermeende toeneming van importvoer juist gelegd was door Dr. Hoek, volgde hieruit nog niet de gesuggereerde conclusie. De conclusie, dat de toegevoegde hoeveelheid melk een hoogere kostprijs heeft dan het oude quantum, is niet meer dan *een mogelijkheid*; het tegengestelde kan evengoed waar zijn. De „eenvoudige calculatie”, waardoor volgens Dr. Hoek zijn stelling bewezen wordt, is nog steeds niet gegeven. Met drie keer hetzelfde te beweren is nog niets bewezen.

* * *

Het bewijs kan niet geleverd worden door een gefingeerd geval te stellen, maar moet op de werkelijkheid betrekking hebben. Onder dit voorbehoud mag men ook van abstracties gebruik maken. Met het voorbeeld, dat Dr. Hoek in zijn naschrift gebruikt, ga ik volkomen accoord. Wanneer men op een bedrijf het aantal koeien van 20 op 23 brengt, terwijl de hoeveelheid voedermiddelen uit eigen bedrijf constant is gebleven, dan zijn de kosten van de toeneming der melkproductie inderdaad bepaald door de uitgaven voor de extra hoeveelheid krachtvoeder, ongeacht het feit, dat deze 3 nieuwe koeien niet uitsluitend van dit krachtvoeder leven. Dit is waar, omdat er een *zeer nauw aanwijsbaar verband* bestaat tusschen de toeneming der melkproductie en den extra aankoop van krachtvoeder.

Bestaat nu ditzelfde nauw aanwijsbare verband tusschen de toeneming van de totale Nederlandsche melkproductie en de — vermeende — toeneming van den invoer van krachtvoeder?

Den 19en Februari meen ik juist met cijfers aange-toond — en niet gesuggereerd — te hebben, dat dit verband niet aanwijsbaar is. De invoer van krachtvoeder is immers juist belangrijk afgenomen.

Ik ontken niet, dat de melkveestapel is uitgebreid; ook niet, dat een deel dezer veestapel — ongeacht de afneming van den invoer — van importvoer leeft. Ik betwist echter, dat Dr. Hoek aan kan geven, welke hoeveelheden krachtvoeder correspondeeren met de toeneming van 136.000 melk- en kalkkoeien¹⁾. Of omgekeerd hoeveel melk- en kalkkoeien correspondeeren met het nu nog ingevoerde quantum krachtvoeder. Hier ligt het cardinale punt van het vraagstuk. Als Dr. Hoek dit niet kan aangeven, faalt zijn methode.

De moeilijkheid zit hierin, dat:

1o. de totale binnenlandsche voederproductie in 1935 grooter was dan in 1930, door de uitbreiding van de teelt van groenvoedergewassen en den extra goeden graanoogst van 1934;

2o. het deel, dat de melkveestapel van deze totale hoeveelheid aan binnenlandsch voeder toevloet, niet constant is. Men denke aan de verschuiving van de varkens- en pluimveeteelt naar de melkveeteelt;

3o. het deel van den invoer van krachtvoeder, dat den melkveestapel toevloet, ook niet nauwkeurig te bepalen is. Granen worden ook voor menscheijk voedsel en industriële doeleinden gebruikt.

¹⁾ Het getal van 136.000 melk- en kalkkoeien heeft eigenlijk in het geheel geen zin in dit verband. Deze toeneming van den veestapel is immers enkel toe te schrijven aan binnenlandsche verschuiving en een toeneming der eigen voederproductie.

De methode van Dr. Hoek veronderstelt, dat alle factoren, die met dit vraagstuk verband houden, constant blijven en dus alleen de melkproductie en de import van krachtvoeder quantitatief veranderen. Een veronderstelling, die niet met de werkelijkheid strookt.

Nu kan men nog zeggen, zoals Dr. Hoek in zijn naschrift blijkbaar wil doen, ik vereenvoudig dit gecompliceerde geval en ga één bedrijf bekijken, in plaats van den geheelen Nederlandschen rundveestapel. In het reeds eerder aangehaalde voorbeeld van Dr. Hoek, waarbij een veestapel van 20 koeien werd uitgebreid met 3 koeien, kan men aan de hand van den extra aankoop van krachtvoeder nagaan, hoe hoog de kostprijs per liter van het extra quantum melk is. Deze kostprijs kan hooger zijn dan den kostprijs van de melk van de 20 koeien voor de uitbreiding; hij kan evenwel ook lager zijn. Beide mogelijkheden bestaan zeer uitdrukkelijk. Is de kostprijs hooger, dan beteekent dit *enkel voor dit bedrijf*, dat de productie boven het optimum opgevoerd is en dus teveel krachtvoeder gebruikt is.

Dit ééne bedrijf mag men evenwel zoo maar niet als representatief voor alle andere bedrijven laten gelden. Heeft men voor één bedrijf gevonden, dat de optimale productie bereikt wordt als men bijv. één koe per ha grasland houdt, dan geldt ditzelfde slechts voor die bedrijven, die in dezelfde omstandigheden verkeerden. Het landbouwbedrijf heeft een hooge mate van individualiteit. De kwaliteit der grond, de productiviteit der koeien, de relatieve grootte van den varkensstapel, de oppervlakte bouwland, die het bedrijf ter beschikking staat, zijn enkele van de factoren, die een groote verscheidenheid in de bedrijven mogelijk maken.

Natuurlijk is het mogelijk deze groote verscheidenheid terug te brengen tot een aantal bedrijfstypes, zonder al te groote fouten te maken. Voor elk type dient dan aan de hand van een behoorlijk aantal voederrantsoenen berekend te worden of de melkproductie inderdaad boven het optimum is opgevoerd. Streekgewijze kan men dan zijn conclusies trekken en bijv. als norm voor elke melkkoe, die gehouden

mag worden, een van streek tot streek varieerend aantal aren grasland vaststellen.

Eerst dient evenwel nog te worden aangetoond, dat men inderdaad kan spreken van een „dure botertop”, als gevolg van overmatig gebruik van krachtvoeder. Anders blijft het in dit verband een bloote bewering te spreken van een uit „economisch oogpunt dwaze uitbreiding van den melkveestapel”, zoals Dr. Hoek doet.

Naschrift. Ik betwist, dat Dr. Hoek aan kan geven, welke hoeveelheden krachtvoeder corresponderen met de toeneming van 136.000 melk- en kalfkoeien. Of omgekeerd, hoeveel melk- en kalfkoeien corresponderen met het nu nog ingevoerde quantum krachtvoeder.

Ik herhaal mijn stelling. Er zijn 136.000 melkkoeien meer dan in 1930. Op gras en hooi leven zij niet, want de oude veestapel laat daarvan geen overschot. Zij leven dus op eiwitrijk krachtvoer en producten van het akkerland, m.a.w. op import. „Halt”, roept de heer Horring, „dit laatste is wel voor het eiwitrijk krachtvoer, maar niet voor de producten van het akkerland te bewijzen”. Hij haalt dan drie factoren aan, die dit onmogelijk zouden maken. Zij zijn tot twee te herleiden:

1) Uitbreiding van de binnenlandsche teelt;

2) Verandering in de behoeften aan voedergranen van den varkensstapel, van den pluimveestapel, van hen, die deze voor menselijk voedsel gebruiken, en van hen, die ze bezigen voor industrieele doeleinden.

Laat ons de zaak eens nuchter bekijken. Wij hebben eerst de totale behoefte aan voedergraan. Deze wisselt natuurlijk naar gelang van de behoeften en van den rundveestapel en van de diverse sub 2 aangegeven categorieën. Wij hebben daarnaast de twee bronnen, waaruit die behoefte wordt voldaan: binnenlandsche teelt en import. Het is duidelijk, dat bij gelijkblijvende behoefte de import daalt naar gelang de binnenlandsche teelt stijgt, en omgekeerd. Deze beide factoren tezamen — behoefte en binnenlandsche teelt — moeten, zoals de heer Horring opmerkt, tot voortdurende verschuivingen aanleiding geven. Een sprekende illustratie van deze verschui-

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.

Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handel-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
„ '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
„ '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
„ '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
„ '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
„ '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
„ '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
Jan. '35	47.4	14.6	50.3	70.3	37.7	48.-	34.9	43.6	21.-	21.7	27.4	49.9	38.6
Febr. „	49.9	14.9	51.7	71.2	39.1	47.-	35.-	43.4	22.4	23.5	27.5	49.-	39.6
Mrt „	49.7	14.9	50.7	70.8	38.2	44.1	34.1	40.2	21.4	23.-	27.5	44.4	38.7
Apr. „	50.8	15.3	51.7	71.2	39.3	47.-	37.9	41.8	21.6	24.2	26.9	44.9	40.3
Mei „	51.3	14.3	52.8	71.9	39.7	48.2	42.5	43.1	21.4	23.9	25.7	46.6	41.7
Juni „	51.9	14.7	53.9	72.1	41.3	49.5	46.8	47.-	23.1	23.8	28.5	46.7	43.5
Juli „	50.7	14.8	53.8	71.3	40.3	50.-	46.9	45.3	23.3	23.-	29.3	45.5	43.2
Aug. „	50.5	14.3	53.6	70.7	40.2	50.3	49.1	44.2	23.9	23.4	30.5	46.3	43.7
Sept. „	49.-	13.6	51.2	66.6	39.2	50.-	47.2	41.4	24.-	22.8	29.7	46.5	42.2
Oct. „	48.7	12.9	51.1	64.9	38.7	51.3	47.7	42.1	24.9	25.5	30.1	48.6	42.5
Nov. „	50.6	12.7	52.7	68.7	41.1	53.6	52.6	43.4	29.3	29.5	34.-	48.4	45.4
Dec. „	49.9	12.5	52.-	69.7	42.2	53.7	52.5	42.3	28.9	29.6	36.-	48.-	45.2
Jan. '36	52.2	12.8	53.4	71.9	44.6	54.1	56.6	46.9	31.9	32.2	39.2	48.8	47.8
Febr. „	52.8	12.9	54.4	76.2	45.8	54.2	60.5	50.5	31.1	32.3	39.4	50.1	49.3

Indexcijfer der totale beurswaarde 2 Januari 1936 f 2.558.045.500 = 100.

Nadruk verboden.

2 Januari	100.-	22 Januari	104.9	5-Februari	107.8	19 Februari	107.7
8 „	102.1	29 „	106.2	12 „	107.4	26 „	104.3
15 „	104.4						

vingen vindt men in het volgende staatje, waarvan de cijfers ontleend zijn aan een artikel van den heer J. J. van Riemsdijk in het Landbouwkundig Tijdschrift van December jl.:

Jaar	(In miljoenen kg)	
	Import voergraan	Productie voergraan
1930	1945	781
1931	2442	736
1932	2361	701
1933	2001	755
1934	1546	909

Wat valt uit deze cijfers te leeren? Dat als een gevolg der verschuivingen het voor onze 136.000 koeien benodigde voergraan in 1934 niet meer uit den import afkomstig kon zijn? Welneen, met een achtste gedeelte daarvan zouden zij zich al tevreden hebben gesteld!

Klaarblijkelijk bedoelt de heer Horring dan ook, dat ik *in concreto* niet aangeven kan, aan welke categorie van verbruikers de diverse hier geteelde en geïmporteerde partijen veevoeder ten goede komen. Daarin heeft hij gelijk. Ik moet dus langs een geheel anderen weg mijn conclusie zien te bereiken. Zoo vraag ik mij dan af: bestond mijn veestapeltop van 136.000 koeien *niet*, zou er dan minder graan in het binnenland worden geteeld? Het antwoord luidt ontkennend. Immers, ook dan zou er voor al het geteelde voedergraan evengoed emplooi zijn als nu, getuige de aanzienlijke aanvulling uit het buitenland, die nodig blijft. De eenig mogelijke conclusie is deze: er zou minder behoefte zijn aan aanvulling van voedergraan uit het buitenland en de import zou geringer zijn. In mijn staatje zou de tweede kolom ongewijzigd zijn gebleven, maar de eerste zou geëindigd zijn op een niveau, dat — laat ons zeggen 200 miljoen kg — lager ligt dan nu. Hoe op dit oogenblik, *in concreto*, de verdeeling ook zij, *calculatorisch* kan ik van geen ander standpunt uitgaan, dan dat mijn veestapeltop *uitsluitend* leeft op geïmporteerd voer.

Dit m.i. onafwijsbare standpunt heeft tot uitgangspunt van mijn beschouwing gediend.

De conclusie, dat de toegevoegde hoeveelheid melk een hooger kostprijs heeft dan het oude quantum, is niet meer dan een mogelijkheid: het tegengestelde kan evengoed waar zijn.

De heer Horring dringt op mededeeling van de calculatie aan, waaruit blijkt, dat die conclusie niet slechts een mogelijkheid is, maar ook een *feit*. Ik wil hem die niet onthouden.

De industriemelker heeft over het bedrijfsjaar 1934/35 ten hoogste ontvangen 4½ cent per kg melk. Daarmee kwam hij rond. Iets hield hij er zelfs van over. De kostprijs moet dus *lager* zijn.

Hoe hoog wordt nu *alleen de post voederkosten*, indien ik (in abstracto, d.i. zuiver *calculatorisch*) aanneem, dat mijn koeien uitsluitend met graan en veekoek worden gevoed?

Als gemiddelden voedernorm neem ik voor melk- en kalkkoeien aan:

per dag		per jaar	
v.z.e. 1)	z.w. 2)	v.z.e. 1)	z.w. 2)
970 gr.	5850 gr.	354 kg	2145 kg

1) Verteerbaar zuiver eiwit.

2) Zetmeelwaarde.

Per jaar is voor 100 koeien dus noodig: 35.4 ton verteerbaar zuiver eiwit en 214.5 ton zetmeelwaarde. In deze behoefte kan worden voorzien door het vervoederen van 275 ton meel, samengesteld uit 70 pCt. maïs en gerst en 30 pCt. eiwitrijke krachtvoerders. De prijs, welken de boer hiervoor betaalt, kan op omstreeks f 6.— per 100 kg worden gesteld. Waarde van het vervoerd quantum: f 16.500. Honderd koeien brengen ca. 340.000 kg melk op. *Alleen de post voederkosten* drukt in dit geval dus op den kostprijs van 1 kg melk met 4.85 cent.

De door het verkarnen van deze extra dure melk ontstane botertop wordt dientengevolge inderdaad tot een uitzonderlijk hoogen kostprijs geproduceerd.

H.

MAANDCIJFERS.

Overzicht der Opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T. Januari tot en met December 1935.

Omschrijving	Opbrengst	Meer of minder dan	
		1934	Begroting
Posterijen	35.311.183	— 1.235.640	— 1.888.817
Telegrafie	3.880.615	— 353.404	— 292.385
Telefonie	23.014.373	— 1.010.681	— 367.127
Postcheque- en Girodienst	7.475.678	+ 738.111	+ 876.828
Totalen...	69.681.849	— 1.861.624	— 1.671.501

ONTVANGEN BOEKEN.

Werkloosheidsnummer van „De Opbouw”, Democratisch Tijdschrift voor Nederland en Indië. (Assen, Nov./Dec. 1935; Van Gorcum & Comp. N.V. Prijs f 0.60).

In dit speciale nummer schrijft Prof. R. Casimir over de psychologische zijde van de werkloosheid, J. Buiskool over de werkverschaffing, Jan Schilthuis over industrialisatie, Mr. R. F. van Lier over het Werkfonds 1934, Mr. J. W. Kranenburg over jeugdwerkloosheid en Dr. J. H. van Zanten over werkloosheidscijfers.

Wehrwille und Wirtschaftspflicht. Die deutsche Wirtschaft 1935 door Franz Wolf. (Frankfurt am Main 1936; Societäts-Verlag. Prijs R.M. 1.—).

Dit 72 pagina's bevattende werke geeft een artikelenreeks weer, welke de Frankfurter Zeitung eind December 1935 en begin Januari 1936 heeft opgenomen. Het begint met een beschouwing van den politieken en economischen wereldtoestand.

Neerlands-Indië. Land en Volk, Geschiedenis en Bestuur, Bedrijf en Samenleving. Uitgave onder leiding van Prof. D. G. Stibbe. 16e aflevering (Amsterdam 1935; N.V. Uitg.-Mij. „Elsevier”).

Deze aflevering bevat het hoofdstuk „Indië onder de wereldcrisis” met bijdragen o.a. van Prof. Mr. A. Neyt-zell de Wilde, G. J. W. Putman Cramer, A. Plesman.

Rectificatie.

Wereldstatistiek van de suiker door Dr. H. C. en R. J. Prinsen Geerligts.

In de aankondiging van dit werk, opgenomen in E.-S.B. van 26 Februari 1936, op pag. 156, is abusievelijk gemeld, dat het supplement is bijgewerkt tot 31 September 1935. Dit moet zijn *31 December 1935*.

Aanvoeren in tons van 1000 kg.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22/29 Febr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	22/29 Febr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	19.188	193.864	175.613	—	4.361	2.477	198.225	178.090
Rogge	4.823	42.338	34.440	—	—	250	42.338	34.690
Boekweit	150	3.018	5.352	—	100	—	3.118	5.352
Maïs	36.454	159.245	150.484	—	24.091	22.305	183.336	172.789
Gerst	4.190	57.454	59.385	350	3.558	5.629	61.012	65.014
Haver	946	10.412	15.836	—	—	460	10.412	16.296
Lijnzaad	9.853	35.787	12.908	—	35.661	109.494	71.448	122.402
Lijnkoek	2.770	15.237	1.939	—	—	—	15.237	1.939
Tarwemeel	1.013	4.200	3.615	—	664	990	4.864	4.605
Andere meelsoorten	496	5.444	7.170	—	566	644	6.010	7.814

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Disc. Wissels. 2 1/4 Febr. '36	Lissabon 5 13 Dec. '34
Bk. Bel. Binn. Eff. 3 4 Febr. '36	Londen 2 30 Juni '32
Vrsch. in R.C. 3 4 Febr. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1 1/2 1 Febr. '34
Batavia 4 1 Juli '35	Oslo 3 1/2 22 Mei '33
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 3 1/2 6 Febr. '36
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 4 1/2 15 Dec. '34	Pretoria 3 1/2 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 5 9 Sept. '35
Budapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1/2 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio 3.65 2 Juli '33
Dantzig 5 21 Oct. '35	Weenen 3 1/2 10 Juli '35
Helsingfors 4 2 Dec. '34	Warschau... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen 3 1/2 22 Aug. '35	Zwits. Nat. Bk. 2 1/2 3 Mei '35

OPEN MARKT.

	1936				1935	1934	1914
	29 Febr.	24/29 Febr.	17/22 Febr.	10/15 Febr.	25 Febr./2 Maart	26 Febr./3 Maart	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	15/16	7/8-15/16	7/8-11/8	11/8-3/8	9/16	7/8-1	31/8-9/16
Prolong.	1 1/2	1 1/4-1 1/2	1-1 1/2	1 1/4-2	1	1	2 1/4-3 1/4
Londen Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	9/4-1	1 1/2-2
Partic. disc.	9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	9/16	7/8-1	4 1/4-5 1/4
Berlijn Daggeld...	3	2 1/2-3	2 1/2-3 1/4	2 1/2-3 1/4	3 1/8-4 3/8	4 3/8-5 1/4	—
Maandgeld	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	3 3/8-3 1/4	3 7/8	2 1/8-1 1/2
Part. disc.	3	3	3	3	3 3/8	3 7/8	—
Warenw...	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	—
New York Daggeld 1)	3/4	3/4	3/4	3/4	1	1	1 1/4-2 1/2
Partic. disc.	3/16	3/16	3/16	3/16	5/16	9/4	—

1) Koers van 28 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
25 Febr. 1936	1.45%	7.27%	59.16 1/2	9.72 1/2	24.81 1/2	100 1/16
26 " 1936	1.45 1/16	7.27 1/4	59.17	9.72 1/4	24.81	100 1/16
27 " 1936	1.45 1/16	7.27	59.16	9.72 1/4	24.81	100 1/16
28 " 1936	1.45%	7.26 1/4	59.18	9.72 1/4	24.81 1/2	100 1/16
29 " 1936	1.45 1/16	7.26 1/2	59.18	9.72 1/4	24.81 1/2	100 1/16
2 Mrt. 1936	1.45 1/16	7.26 1/4	59.18	9.72 1/4	24.81	100 1/16
Laagste d.w. 1)	1.45%	7.25 1/2	59.12 1/2	9.71 1/4	24.78	100%
Hoogste d.w. 1)	1.45%	7.28 1/4	59.22 1/2	9.73	24.85	100 1/16
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
25 Febr. 1936	48.11 1/2	—	6.11	1.10	—	20.16
26 " 1936	48.11 1/2	—	6.11 1/2	1.10	—	20.15 1/2
27 " 1936	48.10 1/2	—	6.12	1.10	—	20.15
28 " 1936	48.10 1/2	—	6.12	1.10	—	20.15
29 " 1936	48.10	—	6.12	1.10	—	—
2 Mrt. 1936	48.10 1/2	—	6.11	1.10	—	20.15
Laagste d.w. 1)	48.07 1/2	—	6.09	1.05	11.80	20.10
Hoogste d.w. 1)	48.16	27.75	6.14	1.15	11.85	20.22 1/2
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
25 Febr. 1936	37.52 1/2	32.50	36.57 1/2	3.20	40%	1.46
26 " 1936	37.50	32.47 1/2	36.55	3.21	40%	1.46
27 " 1936	37.50	32.47 1/2	36.55	3.20 1/2	40%	1.46
28 " 1936	37.45	32.40	36.50	3.20 1/2	40 7/16	1.45%
29 " 1936	37.47 1/2	32.45	36.52 1/2	3.21	40%	1.45%
2 Mrt. 1936	37.45	32.42 1/2	36.50	3.20	40 1/2	1.45%
Laagste d.w. 1)	37.35	32.30	36.40	3.17	40	1.45%
Hoogste d.w. 1)	37.60	32.55	36.62 1/2	3.23	40 3/4	1.46%
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95%	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't late of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
25 Febr. 1936	4.99 1/2	6.67%	40.64	68.68
26 " 1936	4.99%	6.67%	40.65	68.68
27 " 1936	4.99%	6.68%	40.67	68.71
28 " 1936	4.99 1/2	6.68%	40.68	68.76
29 " 1936	4.99 1/2	6.68%	40.67	68.76
2 Mrt. 1936	4.99 1/2	6.68%	40.70	68.76
4 Mrt. 1935	4.77 1/2	6.68	40.78	68.59
Muntpariteit..	4.86	3.90%	23.81 1/4	40%

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Febr. 1936	22 Febr. 1936	24/29 Febr. '36	29 Febr. 1936
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	518	515	515	516
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ..	Pen. p. £	16 1/2	16 1/2	16 1/2	16 1/2
Buenos Aires 1)	p. pesop. £	18.05	18.10	18.00	18.05
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/8	1/6 1/8	1/6 1/8 1/32	1/6 1/8 1/32
Constantin..	Piast. p. £	615	615	615	615
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3%	1/3%	1/3%	1/4
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/8	1/2 1/8	1/1 1/8	1/2 1/8
Lissabon	Escu. p. £	110 1/2	110 1/2	109 1/2	110 1/2
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/8
Montevideo 2)	d. per £	23 1/2	22 1/2	22 1/2	22 1/2
Montreal ..	\$ per £	4.98 3/8	4.98 3/8	4.98	4.99 1/4
Rio de Janeiro 3)	d. per Mil.	2 2/8 1/32	2 1/8	2 1/16	2 1/8
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/8	1/2 1/8	1/2 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2 1/4 1/2	2 1/4 1/2	2 1/4	2 1/4 1/2
Valparaiso 4).	\$ per £	130	129	128	129
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/16	26 1/8	26	26 1/8

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen, 31 Jan. 17.03; 27 Febr. 17.02. 2) Offic. not. 3 Febr. 39 1/2; 17 Febr. 39 1/2; 24 Febr. 39 1/16; 29 Febr. 39 1/8. 3) Id. 11 Mrt. '35 4 1/4. 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste "export" notering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1)	N.York 2)	Londen
25 Febr. 1936..	19%	44%	25 Febr. 1936.... 141/1
26 " 1936..	19%	44%	26 " 1936.... 141/0 1/2
27 " 1936..	19%	44%	27 " 1936.... 141/0 1/2
28 " 1936..	19%	44%	28 " 1936.... 141/1
29 " 1936..	19%	—	29 " 1936.... 141/2
2 Mrt. 1936..	19%	44%	2 Mrt. 1936.... 141/1 1/2
4 Mrt. 1935..	27 1/8	58	4 Mrt. 1935.... 148/10
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914.... 84/10 1/2

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	22 Febr. 1936	29 Febr. 1936
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 77.430.625,73	f 50.383.127,20
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo Januari 1936 a/d. gemeente verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	" 100.273,84	" 766.527,51
Voorshotten aan Ned.-Indië	—	—
Idem aan Suriname	" 130.188.841,74	" 130.064.423,95
Idem aan Curaçao	" 13.857.501,57	" 14.088.148,—
Idem aan Curaçao	" 161.841,97	—
Kasvord.weg. creditverstr. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 117.771.026,74	" 117.863.171,82
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	" 5.500.000,—	" 10.000.000,—
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ..	" 32.284.379,77	" 28.936.607,50
Vord. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)...	" 24.799.642,82	" 28.909.642,82
	" 36.789.807,11	" 36.773.396,24

Verplichtingen

	22 Febr. 1936	29 Febr. 1936
Voorshot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 426.225.000,—	f 426.070.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 122.510.000,—	" 121.660.000,—
w.v. rechtstr. bij De Ned. Bank gepl. Zilverbons in omloop	" 1.187.276,50	" 1.186.812,50
Schuld op ult. Januari 1936 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op die bel. en op de vermogensbelasting ..	" 1.006.961,04	" 1.006.961,04
Schuld aan Curaçao 1)	" 641.973,50	" 641.973,50
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	" 153.353,85	" 416.263,14
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	" 72.110.185,63	" 66.807.409,20
Id. aan diverse instellingen 1)	" 81.971.134,68	" 81.948.796,60

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	22 Febr. 1936	29 Febr. 1936
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank	f —	f —
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	" 486.000,—	" 320.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen in omloop	" 130.189.000,—	" 130.064.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 1.500.000,—	" 1.500.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 2.000.000,—	" 3.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 714.000,—	" 714.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen...	" 1.191.000,—	" 1.166.000,—
Voorshot van de Javasche Bank ...	" 720.000,—	" 680.000,—
	" 1.939.000,—	" 813.000,—

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
25 Jan. 1936..	771	1.076	447	579	1.602
18 " 1936..	762	985	428	576	1.521
11 " 1936..	755	1.026	436	573	1.534
4 " 1936..	756	1.089	453	569	1.545
28 Dec. 1935..	769	1.170	415	571	1.619
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitp. der activa.

STATISTISCH OVERZICHT

		GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
		TARWE 80 kg La Plata loco Rotterdam/Amsterdam per 100 kg. a)		ROGGE 74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. a)		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.		GERST 62/63 kg Z.-Russische loco Rotterdam/A'dam per 2000 kg. a)		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 kg Broek op Langendijk		ROODE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		RUND-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam		VARKENS-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam	
		fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%
1925		17.20	100.0	13.07 ^s	100.0	231.50	100.0	236.00	100.0	462.50	100.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926		15.90	92.4	11.75	89.9	174.25	75.3	196.75	83.4	360.50	77.9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927		14.75	85.8	12.47 ^s	95.4	176.00	76.0	237.00	100.4	362.50	78.4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928		13.47 ^s	78.3	13.15	100.6	226.00	97.7	228.50	96.8	363.00	78.5	4.55	100.0	13.25	100.0	17.23	100.0	93.—	100.—	77.50	100.
1929		12.25	71.2	10.87 ^s	83.2	204.00	88.1	179.75	76.2	419.25	90.6	7.38	162.4	11.78	88.9	9.10	52.8	96.40	103.7	93.12 ^s	120.2
1930		9.67 ^s	56.3	6.22 ^s	47.6	136.75	59.1	111.75	47.4	356.00	77.0	2.05	45.1	16.2	57.7	33.2	108.—	116.1	72.90	94.1	94.1
1931		5.55	32.3	4.55	34.8	84.50	36.5	107.25	45.4	187.00	40.4	3.06	67.3	1.94	14.6	6.96	40.4	88.—	94.6	48.—	61.9
1932		5.22 ^s	30.4	4.62 ^s	35.4	77.25	33.4	100.75	42.7	137.00	29.6	1.49	32.8	8.07	60.9	1.84	10.7	61.—	65.6	37.50	48.4
1933		5.02 ^s	29.2	3.55	27.2	68.50	29.6	70.00	30.0	148.00	32.0	0.82	18.0	2.30	17.4	2.60	15.1	52.—	55.9	49.50	63.9
1934		3.67 ^s	21.4	3.32 ^s	25.4	70.75	30.6	75.75	32.1	142.50	30.8	3.23	71.0	1.89	14.3	3.04	17.6	61.50	66.1	46.65	60.2
1935		4.12 ^s	24.0	3.07 ^s	23.5	61.25	26.5	68.00	28.8	131.75	28.5	2.21	48.6	2.58	19.5	5.25	30.5	48.12 ^s	51.7	51.62 ^s	66.6
Jan. 1934		4.75	27.6	3.10	23.7	65.25	28.2	58.00	24.6	144.25	31.2	3.65	80.2	2.30	17.4	3.08	17.9	62.50	67.2	53.75	69.4
Febr. "		3.40	19.8	2.77 ^s	21.2	65.25	28.2	58.50	24.8	133.00	28.8	3.97	87.3	1.63	12.3	3.12	18.1	63.—	67.7	53.50	69.0
Maart "		3.25	18.9	2.72 ^s	20.8	70.75	30.6	58.75	24.9	132.00	28.5	5.99	131.6	1.23	9.3	4.24	24.6	61.75	66.4	50.50	62.0
April "		3.20	18.6	2.70	20.7	70.50	30.5	56.75	24.0	136.50	29.5	—	—	—	—	—	—	63.50	68.3	49.12 ^s	63.4
Mei "		3.32 ^s	19.2	2.87 ^s	21.9	62.00	26.8	63.00	26.7	154.50	33.4	—	—	—	—	—	—	65.75	70.7	47.50	61.3
Juni "		3.67 ^s	21.4	3.17 ^s	24.3	65.00	28.1	74.75	31.7	156.50	33.8	—	—	—	—	—	—	63.25	68.0	43.75	56.5
Juli "		3.80	22.1	3.30	25.3	71.50	30.9	78.75	33.4	151.25	32.7	—	—	—	—	—	—	63.—	67.7	44.62 ^s	57.6
Aug. "		4.37	25.4	4.27 ^s	32.7	83.25	36.0	93.50	39.6	159.25	34.4	—	—	—	—	—	—	63.95	68.8	43.30	55.9
Sept. "		4.—	23.3	4.15	31.7	77.25	33.4	93.25	39.5	145.50	31.5	—	—	—	—	—	—	63.55	68.3	42.62 ^s	55.0
Oct. "		3.50	20.3	3.70	28.3	69.50	30.0	93.50	39.6	135.25	29.2	—	—	—	—	—	—	60.70	65.3	42.12 ^s	54.4
Nov. "		3.50	20.3	3.45	26.4	71.25	30.8	89.25	37.8	127.75	27.6	1.28	28.1	2.25	17.0	—	—	53.75	57.8	44.50	57.4
Dec. "		3.45	20.1	3.55	27.2	76.25	32.9	91.00	38.6	134.00	29.0	1.26	27.7	2.03	15.3	1.73	10.0	53.15	57.2	44.65	57.6
Jan. 1935		3.30	19.2	3.52 ^s	27.0	74.25	32.1	89.25	37.8	137.25	29.7	1.13	24.8	2.59	19.5	2.89	16.8	53.62 ^s	57.7	45.62 ^s	58.9
Febr. "		3.20	18.6	3.37 ^s	25.8	68.00	29.4	71.25	30.2	124.25	26.9	0.91	20.0	2.14	16.2	4.26	24.7	51.90	55.8	47.55	61.4
Maart "		3.20	18.6	3.07 ^s	23.5	67.75	29.3	64.00	27.1	120.50	26.1	0.88	19.3	2.92	22.0	7.69	44.6	51.40	55.3	51.20	66.1
April "		4.07 ^s	23.7	2.95	22.6	70.75	30.6	66.75	28.0	125.00	27.0	—	—	—	—	—	—	51.92 ^s	55.8	50.25	64.8
Mei "		4.05	23.5	2.90	22.2	59.90	25.9	67.25	28.5	125.50	27.1	—	—	—	—	—	—	50.80	54.6	48.50	62.6
Juni "		4.02	23.4	2.90	22.2	57.50	24.8	75.00	31.8	124.25	26.9	—	—	—	—	—	—	48.—	51.6	46.12 ^s	59.5
Juli "		3.92 ^s	22.8	2.55	19.5	54.50	23.5	66.75	28.3	124.50	26.9	—	—	—	—	—	—	48.—	51.6	47.37 ^s	61.1
Aug. "		4.25	24.7	2.62 ^s	20.1	55.25	23.9	64.50	27.3	132.25	28.6	—	—	—	—	—	—	44.80	48.2	52.55	67.8
Sept. "		4.75	27.6	3.—	22.9	55.75	24.1	64.50	27.3	139.50	30.2	—	—	—	—	—	—	43.37 ^s	46.6	56.62 ^s	73.1
Oct. "		4.95	28.8	3.35	25.6	57.75	24.9	64.75	27.4	142.75	30.9	—	—	—	—	—	—	46.07 ^s	49.5	64.62 ^s	83.4
Nov. "		4.65	27.0	3.20	24.5	55.00	23.8	59.75	25.3	137.75	29.8	3.83	84.2	2.65	20.0	—	—	42.75	46.0	56.85	73.4
Dec. "		5.15	29.9	3.40	26.0	56.7.	24.5	60.75	25.7	146.50	31.7	4.32	94.9	2.59	19.5	6.17	35.8	44.75	48.1	52.25	67.4
Jan. 1936		5.45	31.7	3.52 ^s	27.0	56.00	24.2	63.50	27.0	153.50	33.1	4.47	98.2	2.26	17.1	6.41	37.2	44.—	47.3	50.87 ^s	65.6
Febr. "		5.22 ^s	30.4	3.40	26.0	55.25	23.9	64.50	27.3	152.50	33.0	4.50	98.9	2.59	19.5	7.43	43.1	43.77 ^s	47.1	48.25	62.3
24		5.15	29.9	3.35	25.6	54.75	23.2	65.00	27.5	153.00	33.1	4.40	96.7	2.82	21.3	7.88	45.7	43.30 ^s	46.6	47.50 ^s	61.3
2		5.20	30.2	3.45	26.4	55.50	24.0	67.50	28.6	151.50	32.8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. Van 24 Juli '33-7 Oct. '35 64/65 kg La Plata. 4) 28 Febr. 5) 27 Febr.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

		MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN					
		STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ^s \$cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 kg netto		
		fl.	%	\$	%	\$cts.	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	fl.	%	fl.	%
1925		10.80	100.0	1.68	100.0	14.86	100.—	23.25	100.0	29.27	100.—	9.35	100.—	55.00	100.0	29.50	100.0	34.70	100.0
1926		17.90	165.7	1.89	112.5	13.65	91.9	17.55	75.5	16.24	55.5	6.30	67.4	47.25	85.9	24.75	83.9	28.46	82.0
1927		11.25	104.2	1.30	77.4	14.86	100.—	17.50	75.3	16.78	57.3	7.27	77.8	48.50	88.2	26.50	89.8	40.43	116.5
1928		10.10	93.5	1.20	71.4	9.98	67.2	20.00	86.0	19.21	65.6	7.51	80.4	51.50	93.6	30.50	103.4	47.58	137.1
1929		11.40	105.6	1.23	73.2	10.—	67.3	19.15	82.4	17.05	58.2	6.59	70.5	39.—	70.9	25.25	85.6	32.25	92.9
1930		11.35	105.1	1.12	66.7	8.77	59.0	13.55	58.3	12.—	41.0	3.92	41.9	26.75	48.6	16.25	55.1	25.36	73.1
1931		10.05	93.1	0.58	34.5	5.04	33.9	8.60	37.0	7.33	25.0	3.08	33.0	21.50	39.1	12.00	40.7	18.65	53.7
1932		8.00	74.1	0.81	48.2	4.50	30.3	6.45	27.7	5.21	17.8	3.11	33.3	16.00	29.1	8.50	28.8	11.15	32.1
1933		7.00	64.8	0.45	26.8	3.61	24.3	6.75	29.0	5.13	17.5	2.78	29.7	19.25	35.0	9.50	32.2	13.26	38.2
1934		6.20	57.4	0.63	37.5	2.88	19.4	7.35	31.6	5.32	18.2								

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN

	ZUIVEL EN EIERN										METALEN														
	BOTER p. kg Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p. kg Hefving Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 kg.		EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middleb. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce		
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	£	%	£	%	£	%	sh.	%	sh.	%	£	%	sh.	%	pence	%	
1925	2,31	100,0	—	—	56,—	100,0	9,18	100,0	62.1/6	100,0	36.8/6	100,0	261.17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,0	100,—	85/6	100,—	85/6	100,—	32 1/2	100,0
1926	1,98	85,7	—	—	43,15	77,1	8,15	88,8	58.1/-	93,5	31.1/6	85,3	290.17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34.2/6	94,3	85/-	99,5	28 1/2	89,3	
1927	2,03	87,9	—	—	43,30	77,3	7,96	86,7	55.14/-	89,7	24.4/-	66,4	290.4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28.10/-	78,8	85/-	99,5	26 1/2	83,3	
1928	2,11	91,3	—	—	48,05	85,8	7,99	87,0	63.16/-	102,8	21.1/-	57,8	227.5/-	86,8	66/-	90,4	62/8	93,5	25.5/6	69,9	85/-	99,5	26 1/2	81,1	
1929	2,05	88,7	—	—	45,40	81,1	8,11	88,3	75.14/-	121,9	23.5/-	63,8	203.15/6	77,8	70/6	96,6	68/9	102,6	24.17/6	68,8	85/-	99,5	24 1/2	76,2	
1930	1,66	71,9	—	—	38,45	68,7	6,72	73,2	54.13/-	88,0	18.1/6	49,6	142.5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16.17/-	46,6	85/-	99,5	17 1/2	55,4	
1931	1,34	58,0	—	—	31,30	56,9	5,35	58,3	36.5/-	58,4	12.1/-	33,1	110.1/-	42,0	55/-	75,3	47/6	70,9	11.10/6	31,9	92/6	108,2	12 1/2	41,6	
1932	0,94	40,7	—	—	22,70	40,5	4,14	45,1	22.17/-	36,8	8.12/-	23,6	97.2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9.16/-	27,1	118/-	138,0	12 1/2	40,1	
1933	0,61	26,4	0,96	—	20,20	36,1	3,71	40,4	22.2/6	35,6	7.17/6	21,6	131.18/-	50,4	41/-	56,2	35/-	52,2	10.12/6	29,4	124.7 3/4	145,8	12 1/2	38,5	
1934	0,45	19,5	1,—	—	18,70	33,4	3,45	37,6	18.14/6	30,2	6.15/6	18,6	141.19/6	54,2	40/-	54,8	33/7	50,1	8.9/-	23,4	137.7 3/4	161,0	13 1/2	40,7	
1935	0,49	21,2	0,99	—	14,85	26,5	3,20	34,9	19.1/6	30,7	8.11/6	23,5	134.16/6	51,5	39/6	54,1	33/8	50,2	8.10/-	23,5	142/2	166,3	17 1/2	55,1	
Jan. '34	0,50	21,6	1,—	—	20,40	36,4	5,05	55,0	21.7/-	34,4	7.7/-	20,2	148.3/-	56,8	39/6	54,1	36/-	53,7	9.12/-	26,5	129/6	151,5	12 1/2	39,7	
Feb. "	0,47	20,3	1,—	—	21,55	38,5	3,68	40,1	20.9/6	33,0	7.4/-	19,8	140.13/-	53,7	39/6	54,1	36/5	54,4	9.-/6	24,9	137/1	160,3	12 1/2	38,9	
Mrt. "	0,44	19,0	1,—	—	19,90	35,5	2,71	29,5	20.3/-	32,5	7.3/6	19,7	144.15/6	55,3	40/6	55,5	35/3	52,6	9.2/-	25,2	136/8	158,8	12 1/2	39,3	
Apr. "	0,42	18,2	1,—	—	17,20	30,7	2,72	29,6	20.14/6	33,4	7.4/6	19,8	150.10/6	57,5	41/6	56,8	34/2	51,0	9.7/6	25,9	135 1/4	159,0	12 1/2	38,7	
Mei "	0,41	17,7	1,—	—	16,05	28,7	2,54	27,7	20.4/-	32,5	6.16/6	18,7	144.19/6	55,4	40/6	55,5	32/9	48,9	9.2/-	25,2	136/3	159,4	12 1/2	37,5	
Juni "	0,41	17,7	1,—	—	19,40	34,6	2,74	29,9	19.18/6	32,1	6.14/-	18,4	140.1/-	53,5	40/6	55,5	31/9	47,4	8.16/-	24,3	137/8	161,1	12 1/2	38,1	
Juli "	0,40	17,3	1,—	—	21,50	38,4	2,81	30,6	18.11/-	29,9	6.14/6	18,5	142.9/-	54,0	40/6	55,5	32/4	48,2	8.6/-	22,9	137/11	161,4	12 1/2	39,7	
Aug. "	0,43	18,6	1,—	—	20,90	37,3	3,32	36,2	17.6/-	27,9	6.14/-	18,4	139.7/6	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	8.7/6	23,2	138/6	162,0	13	40,5	
Sept. "	0,43	18,6	1,—	—	18,12	32,4	3,31	36,1	16.10/-	26,6	6.5/6	17,2	137.17/-	52,6	39/6	54,1	32/6	48,5	7.17/-	21,7	141/-	164,9	13 1/2	40,9	
Oct. "	0,43	18,6	1,—	—	17,37	31,0	3,95	43,0	16.3/-	26,0	6.6/-	17,3	137.19/6	52,7	39/6	54,1	32/6	48,5	7.7/-	20,3	141/10	165,9	14	43,6	
Nov. "	0,47	20,3	1,—	—	17,—	30,4	4,52	49,3	16.11/6	26,7	6.8/-	17,6	139.8/-	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	7.7/6	20,4	139/6	163,2	14 1/2	46,3	
Dec. "	0,54	23,4	0,95	—	15,12	27,0	4,07	44,3	16.16/-	27,1	6.6/-	17,3	137.8/6	52,5	39/6	54,1	34/1	50,9	7.4/6	20,0	140/6	164,4	14 1/2	45,7	
Jan. '35	0,58	25,1	0,90	—	14,95	26,7	3,12	34,0	16.19/-	27,3	6.5/-	17,2	138.11/-	52,9	39/6	54,1	34/6	51,5	7.6/6	20,4	141/10	165,9	14 1/2	45,9	
Feb. "	0,52	22,5	0,95	—	14,37	25,7	3,20	34,9	16.4/-	26,1	6.4/-	17,0	136.8/-	52,1	39/6	54,1	34/6	51,5	7.3/6	19,8	142/8	166,9	14 1/2	46,1	
Mrt. "	0,37	16,0	1,02	—	13,30	23,8	2,74	29,8	16.8/-	26,4	6.7/6	17,5	124.5/6	47,5	38/-	52,1	33/9	50,4	7.-/6	19,4	147/5	172,4	15 1/2	49,0	
Apr. "	0,37	16,0	1,08	—	11,50	20,5	2,31	25,2	18.8/-	29,6	7.5/6	20,0	131.-/6	50,0	38/6	52,7	33/6	50,0	7.11/-	20,9	144/5	168,9	18 1/2	56,6	
Mei "	0,34	14,7	1,10	—	11,85	21,2	2,38	26,0	20.-/6	32,2	8.6/6	22,9	135.5/6	51,7	39/-	53,4	33/6	50,0	8.15/6	24,3	142/3	166,4	20	62,3	
Juni "	0,41	17,7	1,07	—	11,95	21,3	2,41	26,3	18.16/-	30,3	8.11/6	23,5	136.5/6	52,0	39/6	54,1	33/6	50,0	8.11/-	23,6	141/6	165,5	19 1/2	61,1	
Juli "	0,44	19,0	1,—	—	12,37	22,1	2,54	27,7	18.10/-	29,8	8.13/6	23,7	140.11/6	53,7	39/6	54,1	33/6	50,0	8.10/-	23,5	140/10	164,7	18 1/2	57,0	
Aug. "	0,46	19,9	1,—	—	15,10	27,0	3,31	36,1	19.15/-	31,8	9.11/-	26,2	135.12/6	51,8	40/-	54,8	33/6	50,0	8.18/6	24,7	140/4	164,1	17 1/2	55,6	
Sept. "	0,58	25,1	0,97	—	20,25	36,2	3,16	34,4	20.10/6	31,1	9.14/6	26,7	135.4/6	51,6	39/6	54,1	33/6	50,0	9.8/-	26,0	141/-	164,9	17 1/2	54,7	
Oct. "	0,65	28,1	0,89	—	19,87	35,5	3,95	43,0	21.3/6	34,1	11.3/-	30,6	136.17/6	52,3	39/6	54,1	33/6	50,0	10.-/6	27,1	141/8	165,7	17 1/2	54,9	
Nov. "	0,59	25,5	0,94	—	16,90	30,2	4,69	51,1	21.2/6	34,0	10.15/6	29,6	135.13/6	51,8	40/6	55,5	33/6	50,0	9.16/-	27,1	141/3	165,3	17 1/2	54,7	
Dec. "	0,57	24,7	0,95	—	15,80	28,2	4,60	50,1	21.2/6	34,0	10.1-6	27,5	132.-/6	50,4	41/-	56,2	33/6	50,0	9.2/-	25,2	141/1	165,0	15 1/2	47,7	
Jan. '36	0,57	24,7	0,95	—	16,80	30,0	4,04	44,0	20.16/6	33,5	9.6/-	25,5	125.6/6	48,0	41/-	56,2	33/6	50,0	8.15/6	24,3	140/11	164,8	12	37,4	
Feb. "	0,61	26,4	0,92	—	17,37	31,0	3,37	36,8	21.3/6	34,1	9.13/-	26,5	123.8/6	47,1	41/-	56,2	33/6	50,0	9.3/6	25,4	140/10	164,7	11 1/2	37,2	
24 Mrt. "	0,57	24,7	0,90	—	17,25	30,8	3,40	37,0	21.11/6	34,8	9.18/6	27,2	123.12/-	47,2	41/-	56,2	33/6	50,0	9.13/-	26,7	141/-	164,9	11 1/2	37,2	
2 Mrt. "	0,57	24,7	0,95	—	15,80	28,2	4,60	50,1	21.2/6	34,0	10.1-6	27,5	132.-/6	50,4	41/-	56,2	33/6	50,0	9.11/6	26,5	141/1	165,1	11 1/2	36,4	

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 9) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	BOUWMATERIALEN										KOLONIALE PRODUCTEN									
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		STEENEN binnenmuur per 1000 stuks		buitenmuur per 1000 stuks		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 kg.		INDEXCIJFER Grondstoffen Koloniale producten	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	sh.	%	fl.	%	cts.	%	sh.	%	fl.	%	cts.	%	100.0	100.0
1925	159,75	100	15,50	100,-	19,—	100,-	42/6	100,0	35,87	100,0	61,375	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49/-	115,3	34,—	94,8	55,375	90,2	2/-	67,4	17,50	93,3	94,25	111,5	96,0	102,6
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	68/-	160,0	32,62	90,9	46,875	76,4	1/							

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 2 Maart 1936.

		Activa.	
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f	24.801.393,20		
sels, Prom.. (Bijbnk. "	508.308,33		
enz. in disc. (Ag.sch. "	2.968.268,52	f	28.277.970,05
Papier o. h. Buitenl. in disconto	"		
Idem eigen portef. f	1.617.750,—		
Af: Verkocht maar voor debk, nog niet afgel. "	—		1.617.750,—
Beleeningen (Hfdbk. f	86.642.109,26 ¹⁾		
incl. vrsch. (Bijbnk. "	5.400.241,92		
in rek.-crt. (Ag.sch. "	37.808.535,39		
op onderp.)		f	129.850.886,57
Op Effecten	f 125.178.523,45 ¹⁾		
Op Goederen en Spec. "	4.672.363,12		129.850.886,57 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	"		
Munt, Goud	f 132.600.210,—		
Muntmat., Goud ..	547.668.176,76		
	f 680.268.386,76		
Munt, Zilver, enz. "	20.348.303,81		
Muntmat., Zilver ..	—		700.616.690,57 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	"		39.582.321,46
Gebouwen en Meub. der Bank	"		4.600.000,—
Diverse rekeningen	"		9.882.916,43
Staat d. Nederl. (Wetv. 27/5/32, S. No. 221) "	"		15.486.148,55
		f	929.914.683,63

		Passiva.	
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds	"	4.049.884,01	
Bijzondere reserve	"	5.675.000,—	
Pensioenfonds	"	9.932.085,93	
Bankbiljetten in omloop	"	783.530.345,—	
Bankassignatiën in omloop	"	72.278,99	
Rek.-Cour. (Het Rijk f	43.835.308,77		
saldo's: (Anderen "	55.321.593,74		99.156.902,51
Diverse rekeningen	"	7.498.187,19	
		f	929.914.683,63
Beschikbaar metaalsaldo	f	348.569.379,15	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is "	"	871.423.450,—	
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	"	—	

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)..... j 71.153.775,—
2) Waarvan in het buitenland..... j 68.735.108,64

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
2 Mrt. '36	132600	547.668	783.530	99.229	348.569	79
24 Febr. '36	132600	547.378	750.118	129.558	350.470	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's		Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
2 Mrt. 1936	28.278	—	—	129.851	1.618	9.883
24 Febr. 1936	28.054	—	—	126.227	1.618	9.824
25 Juli 1914	67.947	—	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
29 Febr. '36 ²⁾	101.790	—	155.540	22.270	30.660
22 ,, '36 ²⁾	101.450	—	155.310	20.550	31.106
1 Feb. 1936	80.029	22.002	154.421	22.204	31.381
25 Jan. 1936	80.027	22.330	153.209	24.025	31.464
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dts-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
29 Febr. '36 ²⁾	2.090	75.490	—	11.350	57
22 ,, '36 ²⁾	1.950	74.600	—	10.750	58
1 Feb. 1936	1.602	10.654	54.392	11.572	58
25 Jan. 1936	1.524	10.384	53.994	11.351	58
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
26 Febr. 1936	201.357	399.881	60.730	10.999	14.128
19 ,, 1936	201.313	396.885	63.727	11.653	18.099
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
26 Febr. '36	82.105	8.823	106.189	35.457	61.475	40,8
19 ,, '36	78.720	11.080	107.630	35.973	64.428	41,6
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
21 Febr. '36	65.437	705	24	10.644	1.303	5.058	3.200
14 ,, '36	65.087	693	128	10.589	1.309	5.362	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
21 Febr. '36	5.708	2.754	79.717	95	2.784	9.348
14 ,, '36	5.708	2.368	80.059	94	2.716	8.651
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHE RIJKS BANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
22 Febr. 1936	73,6	22,2	5,4	3.521,8	44,5
15 ,, 1936	76,6	20,3	5,3	3.633,7	46,0
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
22 Febr. 1936	349,0	716,4	3.756,5	642,4	272,9
15 ,, 1936	349,2	686,6	3.849,2	605,5	273,0
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 22, 15 Febr. resp. 27, 22 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheidsfondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
									Schatkist	Partic.
27 Febr. 1936	3.359	66	1.201	84	160	40	4.072	23	806	
20 ,, 1936	3.370	66	1.211	80	160	40	4.064	23	833	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾	"Other cash" ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
12 Febr. '36	7.677,1	7.661,2	337,3	8,0	4,7
5 ,, '36	7.680,5	7.664,2	339,2	9,6	4,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
12 Febr. '36	2.430,2	3.656,1	6.629,7	130,7	77,9	—
5 ,, '36	2.430,3	3.640,1	6.632,7	130,7	78,1	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

2) "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totale goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totale voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
5 Febr. '36	3	7.977	13.046	4.825	25.541	4.892
29 Jan. '36	2	7.999	12.996	4.843	25.557	4.888

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.